

ממני אלייך ... מעורבות חברתית והתפתחות אישית לאור חזון החמ"ד

הצעה לתכנית "אני והקהילה" לכיתה י' במסגרת 30 שעות עיוניות

רציונל התכנית:

"וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל אֲדֹנָי אֲמַר אֶת מִי אֲשַׁלַּח וּמִי יֵלֶךְ לָנוּ וְאָמַר: הֲנִנִי שְׁלַחְנִי" (ישעיהו י"ח).

אנו מבקשים לאמץ את דברי הנביא, מתוך רצון לחיות בתודעת שליחות דומה ולחיות חיים של מסירות, מתוך הכרה ומודעות ליכולות, לכישורים ולצרכים שלי כיחיד ושל החברה והקהילה אשר סביבי.

- תכנית זו, כמו גם תכניות חינוכיות נוספות מהווה ביטוי לחזון החמ"ד לאורו אנו מבקשים לחנך את ילדינו. חזון החמ"ד הינו בחזקת "יין ישן בקנקן חדש", שרטוט שלם וחדש המתאים לימינו, שבסיסו ועקרונותיו מושתתים על הררי קודש:
- חזון החמ"ד משמעותו "לך לך" - חיים של שליחות מתמדת
 - חזון החמ"ד משמעותו "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לקנים..." - אמונה כי אנו חוליה בשרשרת הדורות ואנו ממשיכים במרוץ השליחים לדורות הבאים באמונה ובאהבה גדולה
 - חזון החמ"ד משמעותו "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" - חיבור של שמים וארץ, חומר ורוח, קודש וחול, תורה וחיים.
 - חזון החמ"ד משמעותו "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" - חינוך לאהבת ישראל חזון החמ"ד משמעותו "ממלכת כהנים וגוי קדוש" - חיים כציבור, כאומה בארצה החיה חיים שלמים במדינה יהודית ודמוקרטית.
 - חזון החמ"ד משמעותו "לך בכחך זה והושעת את ישראל..." - אכפתיות, מסירות דאגה לעם ישראל מתוך ענווה גדולה.
 - חזון החמ"ד משמעותו לחיות את חזון הנביא יחזקאל: "והבאתי אתכם אל אדמת ישראל... וידעתם כי אני ה'" ולהודות על הזכות לחיות את מימוש החזון.

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
מינהל חברה ונוער

בממד המעשי של הטמעת החזון והנחלת עקרונות החזון לתלמידים אנו מציבים לפנינו חמש מטרות העוסקות במעורבות ובאחריות באופן ספירלי המתפתח מן האישיות הפרטית האישית אל מעגלי חיים חברתיים מתפתחים:

בין אדם לעצמו: חינוך תלמידים בעלי מידות טובות השואפים לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים.

בין אדם לאלוקיו: חינוך תלמידים מאמינים, אוהבי ה' ויראי שמים החיים חיי תורה ומצוות.

בין אדם לזולתו: חינוך תלמידים הרואים בכל אדם צלם אלוהים ודבקים בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו.

בין אדם לעמו: חינוך תלמידים לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה.

בין אדם לארצו ולמדינתו: חינוך תלמידים לאהבת הארץ, להכרה בערכה הרוחני, הלאומי וההיסטורי של מדינת ישראל, לאחריות לעתידה ולנכונות לפעול למענה.

חמש מטרות על אלו, מהוות תשתית רעיונית לכל אחת מן הפעילויות העוסקות בנושא מעורבות חברתית ואחריות אישית. חמש מטרות על אלו שלובות זו בזו וניסיון לטפח ולחנך למען מטרה אחת בלבד איננו מעשי.

יחד עם זאת בחרנו, באופן מלאכותי במקצת, להדגיש בכל פעילות מטרה אחת בלבד מן המכלול של חזון החמ"ד בכדי להאיר באור מדויק יותר מטרות אלו, בכדי להדגיש את הפן הייחודי של כל מטרה ובכדי להנחיל שפה משותפת לכלל תלמידי החמ"ד השואפים למעורבות חברתית ואחריות אישית

חמשת אבני הדרך לשנת תשע"ה פורסות מערך תכנים ותוכניות המסייעות בידי צוותי החינוך להגשים מטרות אלו. האבן החמישית מבין חמשת אבני הדרך אלו הינה "חמ"ד וקהילה". אבן דרך זו יונקת את מהותה מתוך התפילה: "שים שלום [...] עלינו ועל כל ישראל עמך..." (תפילת העמידה, ברכת שלום).

בתי החינוך שלנו, גני ילדים ובתי ספר כאחד, הם בבואה של הקהילה כולה. אנחנו מבקשים לראות את בתי החינוך מצויים במצב של תרומה הדדית עם הקהילות שהם משרתים: מחד גיסא בתי החינוך מהווים מוקד השפעה על הקהילה, ומאידך גיסא בתי החינוך ניזונים מן הקהילה, מושפעים ממנה ונעזרים בה.

טיפוח ערך החסד והנתינה כאורח חיים הוא מטרה ראשונה במעלה בכל עת ובכל גיל. החסד והנתינה יוצרים חיבור מעשי ואמוני לעולם התורה.

הרחבת מעגלי החסד במוסדות החמ"ד מאפשרת לתלמידים לחוות את רגש הנתינה, ומעניקה להם השראה לפעילויות חסד ונתינה לאורך ימים ושנים

התכנית המוצעת כוללת שלושה חלקים:

חלק א: שמונה סדנאות כיתתיות לבחירה. (משך כל סדנה 3 שעות) – סה"כ 18 שעות

(פירוט בהמשך)

חלק ב: מאמרים להעשרה בתוספת מטלת ביצוע לבחירה¹ (סה"כ 3 שעות)

- "חזון החמ"ד מחולל מציאות", אברהם ליפשיץ, ראש מינהל החמ"ד
- מאמרים נוספים באתר החמ"ד – [הקש כאן](#)

חלק ג: פרויקט אישי/קבוצתי² – סה"כ 9 שעות

מטרות:

- בחירת פרויקט אישי/קבוצתי
- הצבת מטרות אישיות וקביעת מדדי הצלחה
- הדרכה לתיעוד התהליך ולכתיבת יומן מסע
- סיכום והערכה של ההתנסויות המעשיות
- סיכום הפרויקט – הערכה רפלקטיבית של ההתנסות

סדנאות כיתתיות

רציונל	שם הפעילות
<p>חזון החמ"ד הינו בחזקת "יין ישן בקנקן חדש", שרטוט שלם וחדש המתאים לימינו, שבסיסו ועקרונותיו מושתתים על הררי קודש.</p> <p>יעד משרד החינוך לטיפול מעורבות חברתית ואחריות אישית מהווים ביטוי לחיים של יהודי מאמין המודע לעצמו, מחויב לקיום מצוות ומעורב בקהילה, בעם ובמדינה.</p> <p>פעילות זו נועדה לברר את הקשר שבין מושגים אלו.</p>	<p>הפעלת פתיחה</p> <p>1. מעורבות חברתית ואחריות אישית לאור חזון החמ"ד</p>

¹ מטלת ביצוע לבחירה תפורסם בהמשך במסמך נפרד

² הדרכה לקראת ומחווניים לתהליך יפורסמו בהמשך במסמך נפרד

<p>מימושו של חזון החמ"ד מתחיל במעגל הקרוב ביותר לעולמו של התלמיד - בין אדם לעצמו, וטיפוח תלמידים בעלי מידות טובות השואפים לצמיחה מתמדת ולמציאות בכל תחומי החיים.</p> <p>הפעלה זו מציעה כלים לברור אישי, מיצוי הפוטנציאל האישי ומציאות. האדם, יציר הבריאה, נברא לעולם עם כישורים ויכולות מסוימות על מנת שיפתח אותם ויממשם בחייו. כדי שאדם ימצא כישרונות אלו ויגיע למציאות, עליו תחילה, להכיר את עצמו. לבדוק מהם כישוריו, ולהכיר את החוזקות והאיכויות שלו.</p>	<p>בין אדם לעצמו</p> <p>2. "מי אני?"</p> <p>"כל העולם כולו שלך הוא, מה שאתה רוצה [לעשות בעולמך עשה]" סנהדרין ד' ל"ח ב'</p>
<p>חזון החמ"ד שואף לטפח תלמידים מאמינים, אוהבי ה' ויראי שמים החיים חיי תורה ומצוות.</p> <p>הקב"ה ברא את האדם עם תכונות, כישרונות וכוחות. תפקידו של האדם בעולם הזה הוא לממש את הכוחות הללו במלואם ולהביאם לידי ביטוי. מימוש פוטנציאל הכוחות והכישורים מביא ברכה ליחיד ולחברה ומאפשר לאדם לחיות חיים מלאים ומשמעותיים.</p>	<p>בין אדם לאלוהים</p> <p>3. למה לשאוף ליותר?</p> <p>שלושה דברים רובן ומיעוטן רע ובינוניותן יפה – השאור, והמלח והסירוב" (ירושלמי ברכות פרק ה' הלכה ג')</p>
<p>חינוך תלמידים לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה מהווה נדבך מרכזי בחזון החמ"ד ובמלאכת המחשבת של עבודת החינוך. אדם יהודי מגיע לעולם הזה על מנת למלא שליחות. לכל אדם יהודי תפקיד שהעולם נצרך לו. ישנם תפקידים רבים ושליחויות שונות. צרכי העם, המדינה והעולם מרובים. תפקידו של אדם יהודי לחפש מהי שליחותו ולהשתדל בחייו למלא שליחות זאת.</p>	<p>בין אדם לעמו</p> <p>4. "צריך גלגל? – אני גלגל"</p> <p>"לפיכך נברא אדם יחידי" משנה סנהדרין, פרק ד, משנה ה</p>
<p>מסירות הנפש הישראלית, הצורך לקיים ייעוד מסוים והרצון לחיות חיים עם משמעות טבועה בהווה שלנו בחזקת "מעשה אבות סימן לבנים" והיא ירושה לנו מאברהם אבינו. חזון החמ"ד שואף לחנך תלמידים לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה ולאהבת הארץ מתוך אחריות לעתידה ונכונות לפעול למענה.</p> <p>השאיפה לשנות, להשפיע ולתת, כמו גם היכולת, אינן נחלתם של מנהיגים גדולים בלבד, אלא של כל יחיד ויחיד המאמין בעצמו ובדרכו. השאיפה אל מעבר לצרכי היום יום והגשמת השאיפות, היא הנחלת האידיאל התורני האלוקי בעולם החומרי.</p> <p>בהפעלה זו יכירו המשתתפים אנשים גדולים שחוללו שינוי בעולם מתוך הנחה ואמונה, שמפגש עם עוצמות גדולות יוצר רצון לגדול.</p>	<p>בין אדם לעמו, לארצו ולמדינתו</p> <p>5. "הנני"</p> <p>"וְאִשְׁמַע אֶת קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר אֶת מִי אֲשַׁלַּח וּמִי יֵלֵךְ לָנוּ וְאָמַר: הֲנִי שְׁלַחְנִי" (ישעיהו ו' ח')</p>
<p>חינוך תלמידים הרואים בכל אדם צלם אלוהים ודבקים בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו הינו עיקר מרכזי בחזון החמ"ד. מעורבות חברתית ועזרה לזולת, חסד ונתינה בהתאמה לכישוריו ויכולותיו של כל נער ונערה יש בהן ערך כפול הן למקבל והן לנותן הזוכה לרוממות רוח ולעשייה חיובית ואף מהנה.</p> <p>הפעלה זו עוסקת במשמעות חוויית הנתינה ובהיותה נדבך חשוב ומעצים בטיפוח זהות תרבותית של בני הנוער.</p>	<p>בין אדם לזולתו</p> <p>6. על אהבת החסד</p> <p>"יותר ממה שהמעשה מורה על העושה, מורה הרצון על הרוצה" (הראי"ה, ערפילי טוהר, צ"א)</p>

<p>חינוך יומיומי של תלמידים, לאורך שנים, לראות כל אדם בצלם אלוקים ולדבוק בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו, מאפשר לתלמידים להתקדם במידת עשיית החסד.</p> <p>הרמב"ם מונה שמונה מעלות בצדקה ומעניק לו מדרג חינוכי-ערכי של מעלת הנתינה, שלבים בהם יכול כל יחיד להעלות במדרגת הנתינה עד לדרגה העליונה. במה אמורים הדברים בכל מערכת יחסים, בכיתה, בבית הספר, בקהילה ובחברה כולה.</p> <p>הפעלה עשויה לעורר חשיבה רפלקטיבית אודות תהליכי הנתינה עצמה ובדרך זו להעצימה.</p>	<p>בין אדם לזולתו</p> <p>7. אפשר לעזור?</p> <p>על-פי</p> <p>"שמונה מעלות בצדקה"</p> <p>לרמב"ם</p>
<p>חזון החמ"ד שואף לטפח הן תלמידים בעלי מידות טובות השואפים לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים והן תלמידים הרואים בכל אדם צלם אלוקים ודבקים בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו. מטרת אלו מזינות ומשלימות זו את זו.</p> <p>מעורבות חברתית, תרומה לחברה וכדו' הינם ביטויים מודרניים לערך יסודי ומרכזי בעולם היהודי – חסד. היבטים רבים יש למידת החסד בעולם. הדדיות, יוזמה, קבלה, טבעיות ועוד. בספר משלי נאמר: "גומל נפשו איש חסד" – כלומר אדם העושה חסד עם זולתו מעניק לאחר, גומל תמיד חסד לעצמו.</p> <p>בהפעלה זו ננסה לברר את המניעים האנושיים השונים לעשיית חסד, ולהעצים את עשיית החסד באמצעות ברור זה.</p>	<p>בין אדם לעצמו ולזולתו</p> <p>8. מה ה' אלוקיך דורש ממך...</p> <p>אהבת חסד והצנע לכת עם ה' אלוקיך</p> <p>מיכה ו'</p>

- המנחה יפזר על רצפת החדר כרטיסי ביטויים ומילים (נספח מספר 2) הנגזרים מתוך חזון החמ"ד ויבקש מכל משתתף לבחור כרטיס מילה או כרטיס ביטוי איתו הוא מתחבר.

שאלות לברור:

1. כיצד בחרתי את הפתק שלי עם המילה או הביטוי אודות חזון?
2. האם קיים מכנה משותף לפתקים שנבחרו? מהו?
3. מה ניתן ללמוד מן הפתקים שנשארו על הרצפה

- המנחה יציג בפני המשתתפים את נושא היחידה "מעורבות חברתית ואחריות אישית" ויבקש מן התלמידים להציע פרשנות או להביא דוגמאות המדגימות מושגים אלו.

מעורבות חברתית ואחריות אישית: נכונות של הפרט לפעול מתוך תחושה של אחריות ליצירת חברה טובה יותר:

- המנחה יבקש מן המשתתפים לבחור מטרות מבין מטרות החמ"ד, בהם אנו נדרשים למעורבות חברתית ואחריות אישית ולהביא לכך דוגמאות.

חלק ב אישי במליאה: "היינו כחולמים" - החלום והחזון

1. המנחה יבקש מן המשתתפים לעצום עיניים ו"לחלום" על מטרה/רעיון/מעשה שהיו רוצים להביא לכלל מימוש בתחום אישי/משפחתי/חברתי/קהילתי /ארצי
הערה: מומלץ להשתמש בטכניקה של "דמיון מודרך" ולהנחות את המשתתפים בחלום. הצעה לדמיון מודרך:
 - דמיינו עצמכם בעולם ללא מגבלות של זמן, כסף, משאבים, מקום, מגדר, סטיגמות חברתיות, מוסכמות חברתיות .
 - חלמו הכי רחוק שאפשר על משהו גדול שהייתם רוצים לעשות.
 - נסחו את החלום במילים . רשמו אותו על פתק והטמינו במקום מוכר.
 - תכננו את החלום בפרטי פרטים: מקום, זמן, שותפים, צבע, צורה, צליל, אווירה וכדומה.
 - הוסיפו לפתק שהטמנתם רשימת משימות ראשוניות לביצוע...

2. המנחה יבקש מן המשתתפים לפקוח עיניים ויאפשר למספר משתתפים לשתף את המליאה ב"חלום שנוסח"

3. המנחה יקריא באזני המשתתפים את הקטע הבא על החיבור ההכרחי בין החלום ומימושו של הסופר אמנון שמוש:

והיה, כמובן, המורה לעברית. הוא נתן לנו לכתוב חיבור "מה אני רוצה להיות שאהיה גדול". אני ישבתי וחשבתי והתעצבנתי לא ידעתי מה לכתוב. אחר כך כתבתי וכתבתי כאילו אחז אותי בולמוס. אני רוצה להיות גם עם שורשים, גם עם כנפיים, כתבתי. למה חייב אדם לוותר על השורשים, אם לבו חפץ בכנפיים? (כתבתי שלושה סימני שאלה, אחר כך מחקתי שניים). השורשים מפסידים כל כך הרבה, כשהם תקועים באדמה ואינם יכולים לרחף ולראות את גופו האדיר של העץ שהם חלק ממנו ואת היער הגדול שהעץ כולו הוא חלק ממנו. והציפורים שעל העץ, שזכו ויש להן כנפיים, חסרות הן את האחיזה בקרקע... על כן, סיימתי, כשאהיה גדול אני רוצה להיות אדם עם שורשים וכנפיים.

- האם גם בחלום שלכם קיים מתח דומה בין שורשים שקושרים אותי ומהם אני יונק לבין כנפיים שמאפשרות לי לפרוח?
- כיצד לדעתכם עשוי חלום מנוסח- אשר הופך למעשה לחזון אישי לעזור לכם להגיע לכלל מימוש החזון האישי שלכם.

▪ **נספח מספר 1**

בעזרת צור ישראל וגואלו שב העם היהודי לארץ ישראל
והקים בה את ביתו הלאומי
ובכלל זה את מוסדות המדינה, משרד החינוך ואגפיו

חזון החמ"ד

החינוך הממלכתי דתי

אנו, מינהל החינוך הדתי, מחנכיו, מנהליו ומפקחיו, מחויבים לחינוך ילדי ישראל לחיי תורה ומצוות.

אנו פועלים כדי לקרבם אל אבינו שבשמים מתוך אמונה עמוקה והשקפת עולם מגובשת ושקולה, מתוך תפיסת עולם של חינוך כשליחות לכלל ישראל, מתוך שאיפה לשותפות ביצירת חברת מופת, ומתוך מחויבות מוחלטת לתורה ולהלכה.

בתי החינוך של החמ"ד הם כמשפחה עבור כל הבאים בשעריהם: תלמידים, הורים מורים ומנהלים – **בית חינוך כמשפחה**.

בתי החינוך של החמ"ד הם בתים של תורה, של יראת שמים ואהבת ה', ושל מידות טובות ודרך ארץ.

בתי החינוך של החמ"ד בונים זהות אישית-חברתית-ציונית-דתית.

בתי חינוך של החמ"ד מלמדים באהבה ומטפחים את רוח האדם.

בתי החינוך של החמ"ד מחזקים למידה משמעותית, חדוות הדעת ומצוינות.

מטרות:

בין אדם לעצמו: חינוך תלמידים בעלי מידות טובות השואפים לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים.

בין אדם לאלוהיו: חינוך תלמידים מאמינים, אוהבי ה' ויראי שמים החיים חיי תורה ומצוות.

בין אדם לזולתו: חינוך תלמידים הרואים בכל אדם צלם אלוקים ודבקים בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו.

בין אדם לעמו: חינוך תלמידים לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה.

בין אדם לארצו ולמדינתו: חינוך תלמידים לאהבת הארץ, להכרה בערכה הרוחני, הלאומי וההיסטורי של מדינת ישראל, לאחריות לעתידה ולנכונות לפעול למענה.

נספח מספר 2 מילים וביטויים מתוך חזון החמ"ד לחיבור אישי

בין אדם לאלוהיו
חיי תורה ומצוות.
בין אדם לזולתו
לראות בכל אדם צלם אלוקים
"ואהבת לרעך כמוך"
בין אדם לעמו
אהבת כלל ישראל
מעורבות בקהילה.
בין אדם לארצו ולמדינתו
אהבת הארץ,
הכרה בערכה הרוחני, הלאומי וההיסטורי של
מדינת ישראל,
אחריות לעתידה של מדינת ישראל
לנכונות לפעול למען מדינת ישראל

דרך ארץ.
זהות אישית
חברתית
ציונית-דתית.
לימוד באהבה
טיפוח רוח האדם.
למידה משמעותית,
חדוות הדעת
מצוינות
בין אדם לעצמו
שאיפה
צמיחה מתמדת
מצוינות

הפעלה מספר 2

"מי אני?"

בין אדם לעצמו

"כל העולם כולו שלך הוא, מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה"

סנהדרין ד' ל"ח ב'

רציונל:

מימוש של חזון החמ"ד מתחיל במעגל הקרוב ביותר לעולמו של התלמיד - בין אדם לעצמו, וטיפוח תלמידים בעלי מידות טובות השואפים לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים. הפעלה זו מציעה כלים לברור אישי, מיצוי הפוטנציאל האישי ומצוינות. האדם, יציר הבריאה, נברא לעולם עם כישורים ויכולות מסוימות על מנת שיפתח אותם ויממשם בחייו. כדי שאדם ימצה כישרונות אלו ויגיע למצוינות, עליו תחילה, להכיר את עצמו. לבדוק מהם כישוריו, ולהכיר את החוזקות והאיכויות שלו.

מטרות:

1. להביא למודעות המשתתפים כי מודעות עצמית, שאיפה למידות טובות ומצוינות הם הבסיס לחיים בעלי משמעות.
2. לעודד את המשתתפים להכיר ביכולותיהם ובכישרונות שלהם.
3. לברר עם המשתתפים את מידת המיציוי של יכולות וכישורים אלו.
4. מטרה נלווית לצוות: ניתן באמצעות הפעלה זאת לזהות תלמידים שהדימוי העצמי שלהם נמוך ביותר עד כדי צורך בסיוע.

עזרים:

- ❖ נספח מספר א1: "נקודה טובה", כמספר המשתתפים
- ❖ נספח מספר א2: "נקודה טובה", כמספר המשתתפים
- ❖ נספח מספר 2: "ועוד נקודה טובה", כמספר המשתתפים
- ❖ נספח מספר 3: "אליפות בגלגלים", כתבה מעיתון הארץ, העתק למנחה
- ❖ נספח מספר 4: מילון מושגים "ממיצוי למצוינות"
- ❖ סרטון: "[למרות הכל](#)", סרט בוגרים אולפנת אוריה, גוש עציון, תשע"ג
- ❖ פתקי "memo: וכלי כתיבה, כמספר המשתתפים

מהלך ההפעלה

שלב א' – אישי: "נקודה טובה"

המנחה יחלק למשתתפים את נספח א' – "נקודה טובה" וזמן קצר לאחר מכן את נספח ב' – "נקודה טובה", ויבקש מהם לענות בכתב על השאלות ולרשום תכונות המנחה יעבור בין המשתתפים, יעודד אותם לכתובה, יסייע למהססים ואולי אף יציע "תכונה" למשתתף שמתקשה.

שלב ב' – מליאה

שאלות לדין

1. איזו הרגשה התעוררה אצלכם במהלך כתיבת הדברים? (קשה קל, מביך, מתסכל, סבבה, בלתי אפשרי, מציק...)
 2. האם גיליתם על עצמכם דבר מה שלא חשבתם עליו קודם לכן?
- נקודה להעשרה:** לעיתים קיים חוסר בהירות בנוגע להבדל בין הכרת ערך עצמי לבין מידת הגאווה. במידה ומתעורר קושי כגון זה, חשוב להדגיש כי ענווה היא הכרה בערך עצמך, מתוך ידיעה שהכול מאת ה'. ה' הוא הנותן לך כוח לעשות חיל. הרמב"ם בהקדמה למסכת אבות, בה הוא מבאר שהמידות הטובות הן המידות "הממוצעות", כותב: **"הענווה היא מידה אמצעית, ושונה היא משפלות הרוח: והענווה ממוצעת בין הגאווה ושפלות הרוח"** (הרמב"ם, שמונה פרקים פרק ד'). כלומר, ענווה אינה שפלות רוח.

"ועוד נקודה טובה"

- המנחה יחלק למשתתפים דף משימה "ועוד נקודה טובה" (נספח 2), הכולל רשימה ארוכה של תכונות וכישורים.
- המנחה יבקש מן המשתתפים למחוק תכונות וכישורים ולהישאר עם עשרים תכונות וכישורים בלבד המאפיינים אותם.
- המנחה יבקש מהמשתתפים למחוק עוד פריטים מהרשימה, ולהישאר עם עשרה בלבד.
- המנחה יבקש מהמשתתפים למחוק עוד פריטים מהרשימה, ולהישאר עם שמונה בלבד.
- המנחה יבקש מהמשתתפים למחוק עוד פריטים מהרשימה, ולהישאר עם חמישה בלבד. (פעילות זו מאפשרת למשתתפים לדייק בהגדרת הכישורים/התכונות המרכזיים באישיותם)
- **סבב:** המנחה יבקש מהמשתתפים לציין תכונה/כשרון (אחד בלבד) הבאים לידי מימוש או מיצוי בחייו.
- המנחה יחלק למשתתפים פתקים ויבקש מהם:

א. ציינו על גב הפתק תכונה או כשרון שאינם באים לכלל מימוש ואתם מעוניינים להביאם לכלל מימוש.

ב. רשמו לעצמכם רעיון או שניים, כיצד תוכלו לבצע את השינוי **בפועל!**

שלב ג' - "מיצוי"

המנחה יבחר אחד מבין שני הסיפורים הבאים ויצגו בפני המליאה:

- א. "למרות הכול", סיפורה של משפחה המתמודדת עם מחלת ניוון שרירים של אבי המשפחה (סרטון- מומלץ לכיתות של בנות)
- ב. "אליפות בכסא גלגלים", סיפורי של רועי בן טולילה, לוחם סיירת שנפצע קשה והגיע לאליפות אירופה במשחקים הפראלימפיים. (כתבה- נספח 3).

שאלות לדין בעקבות הסיפור

1. גיבור/גיבורי הסיפור מתמודדים עם קושי אובייקטיבי מוחלט בחייהם. ציינו:
 - אלו תכונות אישיות מסייעות להם בהתמודדות.
 - אלו כישורים אישיים מסייעים להם
2. האם תכונות או כישורים אלו עשויים לסייע בהתמודדויות פשוטות יותר כגון: מבחן, בעיות באמונה, בעיות חברתיות ועוד?
3. כיצד ניתן לפרש את דברי חז"ל שלהלן לאור הפעילות שחווינו?

"כל העולם כולו שלך הוא, מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה" (סנהדרין ד' ל"ח

ב")

4. אחת ממטרות חזון החמ"ד היא כי כולנו נתחנך ל"מידות טובות ושואפים לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים".
 - האם אתם, באופן אישי שותפים למטרה זו ? כיצד אתם פועלים למען מימושה?
 - האם תרצו להפוך מטרה זו למטרה אישית שלכם?
- המנחה יערוך סבב בין המשתתפים ויבקש מכל משתתף לציין תכונה אישית או יכולת אישית שהוא רוצה לטפח ולחזק בעקבות פעילות זו.

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
מינהל חברה ונוער

דיכי זה מצב רוח
זה מצב רוח שתלוי בנו בלבד
כל יום אנו אומרים
שלוש פעמים
"טוב ה' לכל..."
רק שאנו כמו זבובים היושבים על תמונת קיר ענקית
ולא רואים את התמונה הכללית,
ולכן אנו לא מבינים את מעשיו של הקב"ה

מה זה מסירות נפש?
זה לא לשכב על מסילת רכבת
ולומר שמע ישראל,
אלא
לקבל הכל באהבה
גם ללא ההבנה
מה הקב"ה
עושה לנו.
באמונה ובאהבה
יונתן מושיץ
מתוך הסרט "למרות הכל"

נספח 1 א'

	נקודה טובה
	מה אתה תורם לאנשים הנמצאים בסביבה שלך?
	מה הם הדברים הטובים שאומרים עליך?
	על מה אפשר לסמוך עליך בכל מצב?

נספח 1 ב'

	נקודה טובה
	כתוב שש תכונות, יכולות, כישורים שבזכותם אתה מצליח במה שאתה עושה.

נספח 2

ועוד נקודה טובה – תכונות וכישורים

חדשנות	מתינות	יושר
סלחנות	אומץ	אמון
כישורים	בישנות	כבוד
ציר	רוגע	יופי
פיסול	אכפתיות	רדיפת צדק
מוסיקליות	דייקנות	חופש
כושר ביטוי	חכמה	עצמאות
כתיבה יצירתית	יצירתיות	נתינה
יכולת גרפית	מנהיגות	הקשבה
כשרון למתמטיקה	חוש הומור	צניעות
חוש לשפות	עין טובה	ענווה
כושר ארגון	הכלה	חסד
קול ערב	הכרת הטוב	סדר
כשרון בישול	פתיחות	משמעת עצמית
יכולת אומנותית	הבנת דבר מתוך דבר	עמידה על עקרונות
תקשורת בינאישית טובה	אסרטיביות	עזרה לזולת
יכולת עבודת צוות	אסתטיות	התחשבות
כשרון למידה	יכולת עמידה בלחצים	רגישות
	התמדה	אהבה
	מעשיות	גבורה
	יעילות	הסתפקות במועט
	יזמות	שמחה
	מסירות	נדיבות

נספח 3

אתעורר, אם בכלל, אסבול מפיגור קשה. אחרי שבוע בו הייתי מורדם, מונשם וללא

הכרה, התעוררתי ברמב"ם למציאות חדשה. מקצין ביחידה מובחרת, שיצא עם בחורה מאוד יפה והרגיש שאין דבר בלתי אפשרי ושהכול קטן עליו, הרגשתי פתאום ריק גדול. לא הצלחתי להזיז את עצמי, הורדתי 20 קילו

ליוותה אותי תחושה של אבל, אובדן, חוסר אונים והרבה מאוד בושה. אמרתי לחברה שלי שהיא לא צריכה לשלם את המחיר על מה שקרה לי."

אחרי שבוע ברמב"ם, הועבר בן טולילה לשיקום בתל השומר וניסה להתמודד עם המצב החדש. "בשלב הראשון הייתי מאוד כבוי, אבל בפרספקטיבה של הזמן הבנתי שקרה לי נס גדול. אמנם אני משותק ויושב בכיסא גלגלים, אבל קיבלתי את החיים במתנה. במשך חצי שנה למדתי לחיות מחדש - פיסיותרפיה, תזונה והתאמת הכיסא. אפילו הוריי עברו דירה."

בתום השיקום המייגע, הציע לו אחד הרופאים להצטרף לקבוצת הכדורסל בית הלוחם תל אביב. "זו היתה נקודה עוצמתית ומעוררת השראה", הוא נזכר באימון הבכורה. בצעירותו כידר בן טולילה עם החברים בבית הספר, אך הפעם, בפרק הזה של חייו, למשחק הייתה משמעות הרבה יותר גדולה.

"זו הייתה הזדמנות לזוז, להתחזק ולראות אנשים בדרגות נכות שונות, שמסיימים את

אליפות אירופה בכיסאות גלגלים | רועי בן טולילה: "צוות לוחמים במגרש של החיים"

אש כוחותינו הפכה את רועי בן טולילה מקצין ביחידה מובחרת לנכה בכיסא גלגלים. אחרי שהתגבר על ההלם והדיכאון, השתקם והתמסר לקסמו של הכדורסל, הוא יצא למסלול חיים חדש שהביא אותו להקמתה של קבוצת בית הלוחם ירושלים ולנבחרת ישראל. היעדים הבאים: "התקווה" בטקס הסיום, והמשחקים הפראלימפיים

רצף אירועים ביום אחד שינה את חייו של רועי בן טולילה. במאי 2004, כסגן מפקד פלוגת לוחמים ביחידת מגלן, הוביל בן טולילה את חייליו למעצר של מבוקש בלב מחנה הפליטים בג'נין. "זו היתה תקופה עם הרבה פיגועים והתרעות", הוא משחזר, "צריך היה להגיע כמה שיותר מהר ובשקט אל הבית ולבצע את המעצר. לפני השלב הסופי, הלכתי לוודא שכולם נמצאים בעמדות. כלבן שהצטרף אלינו זיהה אותי כמחבל שחיפשנו."

מטווח חמישה מטרים, נורו לעבר בן טולילה 34 כדורים מאש כוחותינו. איכשהו, רק אחד פגע בו. "הוא נכנס מהזרוע הימנית שהייתה צמודה לגוף, עשה כמה סיבובים בבטן ופגע בחוט השדרה. איבדתי המון דם ובמשך 25 דקות לא היה לי דופק. זו הייתה שאלה של חיים או מוות. הרופא ניתח אותי בשטח וחבר שהכרתי במכינה הקדם צבאית הטיס את המסוק שחילץ אותי. השרשרת הזו, של אנשים שבחרו להיות שם בזמן הנכון, הצילה את חיי."

בן טולילה לא זוכר דבר מהתקריט. "איבדתי חמצן במוח במשך כמה שניות וחשבו שכאשר

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
מינהל חברה ונוער

מחברתיים יפתחו בן טולילה וחבריו לנבחרת את אליפות אירופה במשחק מול שווייץ. האימונים בגן נר, המשקיף לג'נין, איפשרו לו להביט לראשונה באזור בו השתנה מסלול חייו. כחלק מאותו תהליך מרתק, הוא ישאף להוביל את ישראל לאחד מחמשת המקומות הראשונים כדי להבטיח את הכרטיס למשחקים הפראלימפיים בלונדון 2012.

"היתרונות שלנו, כנבחרת מבוגרת יותר, הם ניסיון ורוטציה רחבה, בעוד שחקני היריבות נכנסו למסגרת הזו הרבה לפנינו, ולכן הם שולטים ביסודות מגיל צעיר ומפגינים יותר אינטנסיביות ואגרסיביות", הוא מנתח, "כשזה קורה בארץ, ההתרגשות והלחץ גדולים עוד יותר. זה עלול להפיל אותנו, אבל אם נהיה מספיק ממוקדים ונתרגם את הרוח הגבית של הקהל ליכולת, אני מאמין שנעשה את זה. בכל פעם שאני שומע את 'התקווה', אני מזיל דמעה ברפלקס מותנה. האפשרות שזה יקרה בטקס הסיום של האליפות היא הגשמת חלום."

לבן טולילה בן ה-30 יש שני כיסאות גלגלים - זה של היום-יום, באמצעותו הוא מרצה ומנחה סדנאות קבוצתיות של העצמה במסגרת "רן", חברת האימון האישי שהקים. בסוף יום העבודה הוא עובר לכיסא השני, "נעלי הספורט" כפי שהוא מכנה אותו. בעזרת הכלי הרחב, הכבד והיציב, הוא מממש את עצמו גם על הפארקט.

"הרבה אנשים שואלים אם אני חולם על היום בו אחזור ללכת, אבל החלומות שלי מתמקדים במה שיש ולא במה שאיננו", הוא מדגיש, "אחרי השיקום חשבתי על מה שאיבדתי וזה לא קידם אותי, רק הביא למקומות לא בריאים. היום אני אדם מאושר והחיים שלי עשירים בתחומי העניין שבחרתי. לא נאלצתי להגיע אליהם בגלל הנכות, אלא הובלתי אליהם בזכותה. מבנה האישיות שלי לא השתנה, רק הפכתי מפוכח וערני יותר לדברים שעשויים לקרות. הבנתי שכלום לא בטוח, ואני לא לוקח שום דבר כמובן מאליו."

שגרת יומם בשש בערב, לובשים גופיית ספורט ומתאמנים. זה נתן לי המון תקווה וכוח. אחרי יום שלם על הכיסא, הייתי חייב להשתחרר והתאהבתי במשחק מהרגע הראשון. ראיתי אנרגיות, תשוקה לחיים, מלחמה על המגרש ונדבקותי, אמרתי לעצמי שאני רוצה לקחת בזה חלק. בכל השירות הצבאי הייתי חבר בצוות של לוחמים, וראיתי את ההזדמנות שלי להשתייך לצוות לוחמים במגרש של החיים."

בסוף האימון הוא אזר אומץ, התיישב על אחד מכיסאות הגלגלים וכיוון אל המטרה. "הייתי בטוח שזה יהיה כמו פעם", הוא מתאר את האשליה, "אחרי קרוב ל-50 זריקות שלא הגיעו לסל, הצלחתי לגרום לכדור לגעת בקצה הטבעת. מצד אחד זו הייתה סטירת לחי שתסכלה אותי, ומצד שני אתגר מזכך, משהו לשאוף אליו."

לא אחזור ללכת

בן טולילה הוא אחד מחמישה אחים שנולדו בקיבוץ קבוצת יבנה לבית דתי וציוני. "הנתינה, אהבת הארץ, התנועה והיצירה היו משמעותיות מאוד בחיי", מספר מי שהפך בשבריר שנייה למשותק מהחזה ומטה. למרות דרגת הנכות הגבוהה, הוא התמסר למשחק והתברג בליגה הבכירה. "השקעתי המון והגעתי לרמה גבוהה, חבר מן המניין בצוות הלוחמים."

כשנה אחרי התקרית בג'נין, הוא נשא לאישה את מאיה, החברה שלא הסכימה לוותר עליו. בני הזוג הטריים, כיום הורים לשניים, עברו לירושלים, ובמקביל להשלמת תואר ראשון בעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר אילן, הקים בן טולילה את קבוצת בית הלוחם ירושלים. לפני שלוש שנים פילס את דרכו גם לנבחרת, בה הוא נחשב לשחקן בעל דרגת הנכות הגבוהה ביותר. "אני פחות יציב ופחות מהיר, נקודת הפתיחה שלי הכי חלשה וידעתי שלעולם לא אהיה הכוכב", הוא מחדד, "אבל מצד שני, אם אני טוב זה מאפשר למאמן הרבה חופש פעולה ומבלבל את הקבוצה היריבה."

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
מינהל חברה ונוער

נספח מספר 4

מילון מושגים

מיצוי: "ירידה לעמקו של דבר ודליית העניין עד תומו – עד התמצית." (אבן שושן)

מיצוי היכולת האישית: שאיפה אישית ושאיפה לאפשר לילדים ולתלמידים להוציא מן הכוח אל הפועל את המיטב שבהם.

מצוין: מעולה, הטוב ביותר, יוצא מן הכלל. פעולה מצוינת. הישגים מצוינים בלימודים או בעבודה. אדם נפלא ומצוין. (אבן שושן)

הצטיינות: התבלטות יתרה בדבר מה (בהיבט החיובי). (אבן שושן)

מצוינות: מצוינות היא מצב או הלך רוח שבו אדם שואף לעשות את הטוב ביותר שהוא מסוגל לעשות, בדרך הטובה ביותר, מתוך מוטיבציה פנימית ומתוך תפיסה ערכית בכדי להגיע לתוצרים או לביצועים איכותיים.

בין הצטיינות למצוינות: הצטיינות היא מופע יחסי(השוואה לאחרים), חיצוני ומוגבל בתנאי התקיימותו. מצוינות היא תהליך יחסי של מיצוי גדל של הפוטנציאל הקיים באדם עצמו. מצוינות היא תהליך פנימי מתפתח, אשר בכל רגע נתון יש לו ערך מוחלט. מצוינות איננה ברת השוואה להישגיהם של אחרים, מצוינות נמדדת ביחס להישגי אותו אדם בעבר והיא תלויה רק באדם עצמו ובפיתוח האישי שלו.

גונן י', 1994, "הדרך למצוינות אישית עוברת דרך מצוינות המערכת, מערכות 336

מיצוינות: חינוך למיצוינות שואף לשלב בין מיצוי היכולות האישיות להצטיינות אישית של אדם ביחס ליכולותיו והישגיו בעבר תוך שימת דגש על מאמץ מרבי והשקעה יומיומית בפיתוח מידות אישיות, שיעור קומה אמוני, כישורי למידה, תחומי עניין ויצירה ומחויבות לקהילה ולאומה.

טיפוח מיצוינות: לעיתים אנו עדים להתחזקות מגמות של שטחיות, סיפוקים מהירים, רדיפה אחר תוצרים קלים להשגה ואחר רווחים קלים ומהירים בקרב צעירים ומבוגרים כאחד.

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
מינהל חברה ונוער

לעומת זאת, מגמות של העמקה, התמדה, רצינות והשקעת מאמץ אינן מוערכות ואף מעוררות הסתייגות, כך שיותר ויותר צעירים נרתעים ממיצינות בלמידה ובעשייה. גם בקרב אנשי חינוך קיימת, במידה מסוימת, התנגדות לטיפוח הכוחות החזקים מתוך חשש מערכים של אליטיזם ואינדיווידואליזם שדבקו במצינות, ומתוך צורך באפליה מתקנת הדורשת השקעה בכוחות החלשים והמוחלשים בחברה.

התוצאה של מגמות אלה היא שאת מקום המיצינות תופסים ערכים של בינוניות ושטחיות והמיצינות מאבדת את ערכה כדבר חשוב וראוי שיש לשאוף אליו. מגמות אלה מכרסמות בפוטנציאל האנושי של החברה ומקשות על בניית דור העתיד בכל תחומי האמונה והדעת.

מעובד עפ"י ירדן בן חורין, מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה

הנני שלחני:

"וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל אֲדֹנָי אֲמַר אֶת מִי אֲשַׁלַּח וּמִי יֵלֵךְ לָנוּ וְאָמַר: הֲנִנִּי שְׁלַחְנִי" (ישעיהו ו' ח').
אנו מבקשים לאמץ את דברי הנביא, מתוך רצון לחיות בתודעת שליחות דומה ולחיות חיים של מסירות.

"אלהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי, כאילו לא נוצרתי".

לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר. וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להבראות. ואילו הייתי מייחד מעשי עכשיו אל תכלית בריאתי, הנני עכשיו כדאי. אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית, הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי. ואיני עדיין כדאי, כמו קודם לכן.

עולת ראייה ב, תפילת יום כיפור, אחרי הוידוי

"ועוד עניין אחד: לעולם אסור לו לאדם לחשוב, כי הוא השיג הכול. אין האדם יכול בכלל למלא את שליחותו במלואה. בתחום המדע, הדעת והחכמה מוסיפות והולכות, ככל שרבים ההישגים; הידיעה גדלה עם גידול המאמצים. ככל שאדם יודע יותר, כן הוא מבין פחות את המציאות... האדם הפשוט מרוצה מעצמו ומהישגיו... אולם האדם הגדול מבין ויודע, כי השליחות, עליה נצטווה על ידי בורא העולם לא מומשה במלאה.

מעובד עפ"י הרב סולוביצ'יק, מתוך מאמר "השליחות"

הפעלה מספר 3

למה לשאוף ליותר?

בין אדם לאלוקי

"שלושה דברים רובן ומיעוטן רע ובינוניותן יפה – השאור, והמלח והסירוב"

(ירושלמי ברכות פרק ה' הלכה ג')

רציונל:

חזון החמ"ד שואף לטפח תלמידים מאמינים, אוהבי ה' ויראי שמים החיים חיי תורה ומצוות. הקב"ה ברא את האדם עם תכונות, כישרונות וכוחות. תפקידו של האדם בעולם הזה הוא לממש את הכוחות הללו במלואם ולהביאם לידי ביטוי. מימוש פוטנציאל הכוחות והכישורים מביא ברכה ליחיד ולחברה ומאפשר לאדם לחיות חיים מלאים ומשמעותיים.

מטרות:

1. לברר עם המשתתפים את ההשלכות של קיום אורח חיים בינוני חסר שאיפות.
2. לעודד את המשתתפים לבחור בחיים של שאיפה, התקדמות ומיצוי כישוריהם ויכולותיהם.
3. להביא למודעות המשתתפים כי הקשר של אדם עם אלוקי עשוי להוביל אותו למדרגה של חיים בעלי משמעות ומיצוי.

עזרים:

- ❖ נספח מספר 1: ארבעה סיפורים אישיים ("לא בא לי חמש יחידות", "אני בינוני שמח", "החיים בסבבה", עזבו אותי מאתגרים ושליחויות) עותק למנחה.
- ❖ נספח מספר 2: כתבה על רחמים מלמד, עותק אחד למנחה

מהלך הפעלה

שלב א' – מליאה – "אני בינוני שמח" – האומנם?

סיפור: המנחה יקריא באוזני המשתתפים את שניים או שלושה סיפורים מבין ארבעת הסיפורים

המופיעים בנספח מספר 1:

- ❖ "לא בא לי חמש יחידות"
- ❖ "אני בינוני שמח"
- ❖ "החיים בסבבה"
- ❖ "עזבו אותי מאתגרים ושליחויות"

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל החינוך הדתי
 מינהל חברה ונוער

שאלות לדין:

1. (סיפור 1) מה אתם חושבים על הנערה שמסרבת ללמוד חמש יחידות במתמטיקה?
 2. (סיפור 2) האם אפשר לדעתכם להיות בינוני שמח?
 3. (סיפור 3) האם באמת החופש הגדול כפי שמתואר בסיפור הינו "סבבה"?
 4. (סיפור 4) הנער בסיפור אומר: " אני, טוב לי איך שאני, אני דווקא בן אדם מרוצה, בלי מטרות גדולות.. עזבו אותי מאתגרים ושליחויות...." מה דעתכם על אמירה כגון זו?
- המנחה יבקש מן המשתתפים לאפיין במילה אחת את המכנה המשותף של גיבורי הסיפורים וירשום את תשובותיהם על הלוח.
 למנחה: המטרה להציף את המושג "בינוני"

אומרים חז"ל:

"שלושה דברים רובן ומיעוטן רע
ובינוניותן יפה –
השאור, והמלח והסירוב"
 (ירושלמי ברכות פרק ה' הלכה ג')

5. לאור הדברים אלו מה דעת חז"ל על בינוניות באופן כללי?
6. אחת ממטרות חזון החמ"ד היא **נתחנך "לאמונה בהקב"ה, לאהבת הקב"ה, ליראת שמים ולחיי תורה ומצוות."**
 - כיצד לדעתכם מתמודדת מטרה זו עם הדשדוש בעולם הבינוניות?
 - אלו כוחות וכלים מוצעים לנו בעולם האמונה אשר עשויים לעזור לנו לרצות להיחלץ מן הבינוניות?
7. מהן לדעתך הסיבות אשר גורמות לאנשים להישאר בבינוניות? (אי לקיחת אחריות, עצלות, אי אמון ביכולות של עצמי, חוסר רצון, פסיביות)

בס"ד, חשוון תשע"ה
מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל החינוך הדתי
 מינהל חברה ונוער

- המנחה ישמיע באוזני המשתתפים את השיר "אפס" של בן ארצי וישאל:
 - ❖ מה לדעתכם עשוי להניע נער או נערה לשיר בהתלהבות את המילים "אני אפס"?
 - ❖ האם אתם יכולים להזדהות עם אמירה זו?
 - ❖ האם כדאי לשכנע אדם שחושב כך כי אינו אפס? כיצד?
 - ❖ מהן הסכנות שעשויות להשתלט על מישהו שמרגיש "אפס"?

**זה טוב
 זה רע
 אך אין ברירה
 אין דרך חזרה
 בדיחה
 זו חזרה גנרלית
 העיקר הספקנות**

אני אפס, אני אפס
 צעקתי לפני כולם במסיבה
 אני אפס, כל אחד הוא קצת
 אפס
 וכל אחד זקוק לאהבה

אני אפס, אני אפס
 צעקתי לפני כולם במסיבה
 אני אפס, אני אפס
 בסך הכל רציתי אהבה

ארון גדול
 יש בו הכל
 ספרים שלא קראתי
 תקליטים שלא שמעתי
 אך את הארון עיצבתי
 שאראה חכם

אפס/מילים ולחן: בן ארצי

פשוט פשוט
 מחפש מהות
 לכל שטות
 נמות נמות
 בובה עם חוט
 של אלוהים
**זה טוב
 זה רע
 אך אין ברירה
 אין דרך חזרה
 בדיחה
 זו חזרה גנרלית
 העיקר הספקנות**

שלב ב' – מליאה

- ❖ המנחה יקריא באוזני המשתתפים תקציר של כתבה אודות רחמים מלמד - מורה ומחנך שלקה בניוון שרירים והמשיך כנגד כל הסיכויים לקיים אורח חיים פעיל, למצות את כישוריו ולתרום לחברה.

הערה: הערוץ הראשון הפיק סרט אודות רחמים מלמד "על חבל דק". ניתן לרכישה בכתובת:

MarselaS@iba.org.il

- ❖ המנחה יקיים סבב בין המשתתפים ויבקש מכל משתתף לציין במילה אחת את תחושתו בעקבות סיפורו של רחמים מלמד

- ❖ הערה: בקרוב יעלה לאתר החמ"ד סרט של הערוץ הראשון: "על חבל דק" מתוך הסדרה "גיבורים בעל כוחם" בהפקת ירין קימור.

נספח מספר 1

סיפורים אישיים

"לא בא לי חמש יחידות"

המורה למתמטיקה והמחנכת שלי החליטו בשבילי כי עלי להצטרף לקבוצה של 5 יחידות לימוד במתמטיקה. אני לומדת בכיתה י' באולפנה רגילה ואני תלמידה רגילה! לא מצטיינת ולא מבריקה. פעם הייתי מאד טובה בחשבון אבל עכשיו נמאס מזה. ממוצע הציונים שלי אמנם גבוה, בסביבות 95, אולי יותר, אבל לא בא לי ללמוד חמש יחידות. אם אלך במסלול הזה, אני יודעת מניסיון של חברות שאין חיים.

המחנכת גייסה את ההורים שלי וגם הם התחילו לשכנע אותי ללמוד חמש יחידות. הם אומרים שעלי לממש את הפוטנציאל שלי וזו מסורת במשפחה, ומתמטיקה זה קל וכו' וכו'.

הם פשוט לא מבינים שלא בא לי. אז מה אם אני יכולה לעשות את זה. אני לא רוצה! לא בא לי! למה כולם לוחצים עלי?

"אני בינוני שמח"

תמיד הייתי בינוני! לא גבוה ולא נמוך, לא שמן ולא רזה, לא חרוץ ולא עצלן, לא מבריק ולא טיפש, לא ביישן ולא שחצן.

רגיל! אחד מתוך כולם. אחד כמו כולם. ואתם יודעים מה? טוב לי עם זה!

אני לא שואף להצטיינות לא בכדורגל ולא באנגלית, לא בהיסטוריה ולא במחקי מחשב. גם בבית נוח לי בבינוניות, ככה אף אחד לא מצפה ממני ליותר מידי, ההורים שלי לא לוחצים שאשיג ציונים יותר טובים, הם אינם מצפים ממני ליותר מידי עזרה, מה שמבקשים אני עושה אבל אף פעם לא מעבר לכך.

מבחינה חברתית "סבבה". יש לי שניים שלושה חברים. לא צריך יותר מזה. קשה להגיד שאנחנו חברים "בלב ובנפש", אבל גם הם כמוני, לא זקוקים להרבה, לא עושים הרבה. אם הם לא יהיו חברים שלי אסתדר, אמצע אחרים או שלא. גם טוב.

העיקר חיים!

כן "סבבה" לי בבינוניות, לא צריך יותר!

קשה לכם עם זה? אתם מרגישים שאני מבזבז את חיי? תתמודדו!

"חיים בסבבה"

אני אוהב את החופש הגדול! לאורך כל השנה יש כל כך הרבה משימות. שיעורים, בחינות, ימי עיון, עבודות, סמינריונים, טיולים, ערבי כיתה ועוד שיעורים ועוד בחינות. גם חופש פסח לא, רק קצת קצר מידי

בחופש הגדול שקט. אף אחד לא צריך ממני שום דבר. אמא כבר יודעת שאסור להעיר אותי לפני 11:00 וגם רצוי לא לבקש ממני שום דבר, בטח לא לטפל באחותי הקטנה והחפרנית.

בשופי היום שלי מתחיל בצהריים עם כוס קפה רותח מול האייפון. להתעדכן זה חשוב לא?

אני בדרך כלל מגלה שפספסתי איזה התארגנות או פגישה והחברה כבר בים או באיזשהו מקום אחר. אבל אני בחופש מה הלחץ? למה לי למה?

לפעמים חולפת בי מחשבה שאולי כדאי להזדרז או להשכים קום כדי להספיק ולהצטרף אליהם. אולם המנוחה המוחלטת מרגיעה אותי והעניין נשכח.

הגלישה הממושכת מייגעת אותי ואחרי שחטפתי משהו פשוט לאכול, רק מנוחת צהריים באה בחשבון. אולי בערב בחברה ייפגשו, אולי יתחשק לי להצטרף.

לפנות ערב, מספיקה לי הצצה חטופה בחשבון הפייסבוק שלי כדי לגלות ששום דבר מעניין לא קורה ואפשר להמשיך לשוטט בנחת באתרים שונים בלי להתלבש, בלי לבזבז כסף, בלי להתאמץ...

איזה כייף בחופש הגדול!

"עזבו אותי מאתגרים ושליחויות"

לקום בבוקר לתפילה! עיני!

קיום מצוות זה דבר חשוב ותפילה חשובה לי במיוחד. אני ממש מתחבר ויש לי המון דברים להודות להם לריבונו של עולם וגם המון בקשות. אבל לקום בבוקר מוקדם כדי להתפלל שחרית בזמן זה קצת מוגזם.

כל השנה בסדר. ממילא הולכים לבית ספר, אבל בחופש הגדול? אני באמת לא מבין למה אי אפשר לוותר על זמן מסוים לתפילה.

בכלל קשה לי עם כל הדקדוקים. האם באמת הקפדה על הפרטים תעשה אותי יהודי טוב יותר?

אין לי כוח לכל הדיבורים האלו על התקדמות, ועלייה בסולם המצוות, והתפתחות רוחנית, ואתגרי השעה, וצרכי האומה... ועוד ועוד כל יום מטרה אחרת.

אני, טוב לי איך שאני, אני דווקא בן אדם מרוצה, בלי מטרות גדולות...

עזבו אותי מאתגרים ושליחויות...

נספח 2 – סיפורו של רחמים מלמד

את השנתיים האחרונות, שבהן החריפה מאוד מחלת ניוון השרירים שבה לקה, מגדיר הד"ר רחמים מלמד-כהן כתקופה היפה בחייו. היום, בגיל 63, כשהוא מרותק לכיסא גלגלים, לא מסוגל להזיז שום איבר בגופו ומחובר למכונת הנשמה, הוא מסרב לוותר. הסיכוי שיוכל לנצח את המחלה כמעט ונגזז אבל הוא רוצה להמשיך עד הסוף.

לפני שבע שנים הוא הרגיש פתאום חולשה ביד שמאל, ולרגע לא האמין שמדובר במשהו רציני. "בהתחלה חשבתי שזה זיהום, אבל אז דברים התחילו ליפול לי מהיד. פניתי לרופאים ולאחר צילומים ובדיקות הם הגיעו למסקנה שזאת המחלה האיומה שנקראת ALS, וגם 'לו גריג' (ע"ש שחקן הבייסבול האגדי שלקה במחלה). מהות המחלה היא ניוון מערכת העצבים המרכזית, שתחילתה במוח והמשכה בעמוד השדרה. תא מת אחרי תא, וכתוצאה מכך הגפיים העליונות והתחתונות הופכות למשותקות."

עתידו נראה שחור ואבוד מראש. המחלה לעולם אינה נסוגה לאחור, היא רק מתפשטת עוד ועוד ומשתקת איבר אחרי איבר. "בשלב הבא תהיה כנראה פגיעה בשרירים של בית הבליעה והדיבור, ואז כנראה שיאכילו אותי בצורה מלאכותית ישירות מהמעיים. הראייה, השמיעה וצלילות הדעת נשארים בסדר עד הסוף."

במצב כזה כל מה שנשאר הוא לחגוג את הניצחונות הקטנים. "תוחלת החיים של חולה ALS היא שלוש שנים בממוצע, אבל אני ניצחתי את הסטיסטיקה. הרופאים לא רוצים לתת לי מספרים, כי הם אומרים שהם לא סגני אלוהים. בהתחלה אמרו לי ארבע שנים, אחר כך שש, ההרגשה שלי היא שאני אחיה עוד הרבה שנים. אני מאמין שעל תוחלת החיים משפיע מאוד גם עד כמה האדם רוצה לחיות, אבל אולי יש לי גם מזל."

עד לפני שלושה חודשים, האיש שהיה בעבר המפקח הארצי במשרד החינוך על תוכניות הלימודים בחינוך הדתי אפילו לא היה מסוגל לדבר. "עשו לי ניתוח לגרון וחוברתי למכונת הנשמה, וכתוצאה מזה לא יכולתי לדבר במשך יותר משנה. עכשיו יש לי פטנט חדש, שהומצא בארה"ב, והוא מאפשר לי לתקשר ולדבר עם הסביבה. לכן אני נותן הרצאות, שיעורים ומשתתף בדיונים."

אבל גם כשיכולת הדיבור אבדה המשיך לעבוד. במשך חצי שנה הוא חיבר את הספר "הכר את תלמידך" שיראה אור בקרוב ואמור, כדבריו, לסייע למורים להכיר באופן אישי את תלמידיהם כבר בתחילת שנת הלימודים. "הספר הזה נכתב בקריאת שפתיים. הנכדות שלי היו באות לכאן, והייתי מכתוב להן בקריאת שפתיים את מה שרצייתי שייכתב. הן רשמו את זה, ועכשיו זה עומד להתפרסם."

בימים אלה שוקק ביתו בשכונת רחביה בירושלים פעילות. למרות ההשגחה הצמודה של עובד פיליפיני וקרובי משפחתו, מבקש מלמד-כהן, סב ל-22 נכדים, לנהל חיים רגילים ככל האפשר. "היום מכונת ההנשמה היא מיניאטורית, אפילו אפשר ללכת איתה. אני הולך איתה לתיאטרון, למסעדות, לטיולים אפילו לקניונים. אפשר להציג את זה כפרדוקס - המצב התקשורתי שלי משתפר במקביל לירידה במצב הגופני."

המכונה הזאת מחוברת לגופו 24 שעות ביממה ו"הולכת" איתו לכל מקום. הוא כבר אינו מסוגל לנשום בכוחות עצמו; כל תקלה במכונה או ניתוק מכוון יגרמו לחנק מיידי ולמוות. "המכונה הזאת היא כבר ממש חלק אורגני מהגוף שלי. המשקפיים מתקנות את הראייה, העזרים לשיפור השמיעה את השמיעה, ואילו כל מה שעושה מכונת ההנשמה זה לתקן את הנשימה שלי. כיסא הגלגלים מתקן לי את ההליכה, ואני מרגיש כמו בן אדם נורמלי, בן אדם רגיל, שיכול להשתתף בכל אירוע ולהגיע כמעט לכל מקום."

לא למשאלת המוות

מצבו אינו פשוט כפי שהוא שואף לתאר אותו. לפני תחילת הראיון עוזרים לו העובד הפיליפיני, ג'וג'ו, ואשתו, אלישבע, להוציא את הליחה מהפה, מה שאמור להקל על השיחה. ג'וג'ו לוחץ במשך דקות ארוכות על הבטן כדי לנקות עד כמה שניתן את קני הנשימה. על הפרוצדורה הזאת חייבים לחזור כל שעתיים.

סדר יומו מתחיל ב-8:00 בבוקר בטיפולים היגייניים, החלפת צינורות ופילטרים. אחר כך עוזרים לו עם המקלחת וארוחת הבוקר. ב-10 הוא קורא עיתון, שומע רדיו ולומד יחד עם חבר דף גמרא. ב-12 מגיעה לבית מזכירה מתנדבת, לה הוא מכתוב מכתבים, מאמרים ופרקים בספרים עתידיים שהוא מתכוון לפרסם. אחרי החדשות של 17:00 הוא הולך לנוח, ב-19:00 נפגש עם קרובי משפחתו. הפרק הקשה ביותר של היממה הוא הלילה.

"ב-1:00 אני הולך לישון. השינה היא הכי קשה. אדם רגיל מסתובב בלילה, אני לא יכול להסתובב ולכן אני מבקש ממי שמשגיח עלי לסובב אותי, וגם לגרש ממני יתושים. פעם רופא אמר לי שהדבר הכי קשה שיקרה לי זה שיתוש יישב לי על האף. הוא צדק. אתה פשוט לא יכול לעשות כלום ולהזיז אותו משם. אבל אחרי כמה פעמים מתברר לך שזה לא כל כך נורא - 20 שניות זה מגרד ואחר כך הוא נעלם. הגוף מסתגל למצבים הכי איומים."

היום הוא בטוח בדבר אחד לפחות: הוא רוצה להמשיך לחיות עד הסוף ומתנגד להמתות חסד. "לאחרונה נסוג מאוד הקו האדום ואנשים בריאים חותמים, בלי לחשוב פעמיים, שהם לא רוצים להיות מחוברים למכונות הנשמה והם מבקשים למות 'יפים'. בעיני זאת שטות גמורה. לפני שנתיים, כשהובהלתי לבית חולים בגלל חנק והייתי חצי מת, אחד הרופאים שהכיר אותי שאל את אשתי: 'למה בכלל הזמנת אמבולנס?' הכוונה שלו היתה ברורה - מוטב שהחולה ימות ולא יסבול. אילו היינו שומעים בקולו הייתי מפסיד את השנתיים הכי יפות והכי פוריות בחיים שלי."

פתאום נפתחה הזדמנות

הוא נהנה היום בעיקר מהיכולת שלו לתקשר עם הסביבה. לעת עתה הוא מסוגל לדבר עם מבקריו פנים אל פנים באמצעות מיכשור חדיש. הוא מחובר ישירות לקו הטלפון הביתי, מה שמאפשר לו לשוחח באמצעות מיקרופון המוצמד לפניו ואוזניות עם חבריו וקרובי משפחתו. לדבר הוא יכול, אבל בסיוע השיחה הוא אינו יכול לנתק את הטלפון. צליל התפוס נשמע במשך זמן ארוך, עד שג'וג'ו או אלישבע ניגשים לעזור. "בטח יהיו אנשים שיגידו 'הוא סתם מדבר, ממציא'. אבל אני אומר לכולם, אל תשכבו בחוסר מעש ורק תתלוננו, תעשו כל מאמץ כדי שאנשים אחרים ירצו לבוא ולראות אתכם, לבקר אתכם.

"אחד החברים שלי אמר לי: 'אני לא רוצה לבוא לבקר אותך עכשיו כי אני רוצה לזכור אותך במיטבך'. אני רוצה לכפות עליו לבוא ולראות אותי. אין הרבה כאלה. מבקרים אותי המונים, והמעניין הוא שפתאום נפתחה לי הזדמנות לשוחח עם הנכדים והילדים שיחות נפש. ואני כל כך שמח שבאים להתייעץ איתי, לא כדי לתת לי תחושה טובה, אלא מתוך כנות."

על פי הערכות הרופאים, בקרוב מאוד הוא כבר לא יוכל להסביר לסובבים אותו את רצונותיו; היכולת לבלוע מזון תאבד תוך זמן קצר וכך גם האפשרות לבטא את עצמו באמצעות דיבור. בלילה הוא כבר מתרגל את האפשרות שהתקשורת עם העולם תיפסק. "בשעות האלה אני לא מדבר, אני מנתק מהמכונה שמאפשרת לי לדבר ולנשום, ולכן כל התקשורת היא באמצעות קריצות, מצמוץ והעברת לשון מצד לצד. יש מערכת תקשורת וקודים כזאת, וכך אפשר להבין האחד את השני."

למקרה שיוכל להתקשר עם הסביבה בעתיד הלא רחוק רק בדרך הזאת, או יפסיק לתקשר כליל, הוא כבר הבהיר לבני משפחתו את רצונו האחרון. "עכשיו כל המשפחה שלי יודעת שאני רוצה לחיות. הם יודעים שאפשר להמשיך ולחיות גם במצבים קשים מבחינה גופנית. רק בשעת יציאת הנשמה, בשעת הגסיסה, אפשר לעשות משהו. לא לאכול לבד, זה גם כן לא נורא. אני אמנם לא מרגיש את הטעם, אבל אני נושם וחי. אני מרגיש שאני תורם לסביבה. אני גם לא אוהב את המושגים מטפל-מטופל, כי מטופל הוא לא פסיווי. יש לי מערכת יחסים הדדית אם המטפלים. אני תורם להם, והם תורמים לי."

את החודשים הקרובים הוא יקדיש לכתיבת רומן שיתעד את חייהם של הוריו בשנות ה-30 במאה הקודמת. אולי המאמץ הזה להמשיך ולתרום לחברה הוא זה שמחזיק אותו בחיים, אבל אולי מדובר פשוט ברצון לחיות. "יש לי שתי תקוות. אני מקווה שעד הרגעים האחרונים אני ארגיש כמו עכשיו שמח, טוב לב ויוצר. והתקווה השנייה היא שגם שאחרי מותי המשפחה תמשיך בדרכי, ויזכרו את המסרים והחינוך שלי. ומעל לכל, יש לי תחושה שעוד שנתיים-שלוש ימצאו תרופה למחלה הזאת, ואולי אני עוד אוכל אפילו לרקוד

מעובד מתוך הכתבה "מת לחיות", ליאור קודנר עיתון "הארץ", 27.6.2001

קישור לכתבה המלאה: <http://www.haaretz.co.il/misc/1.713147>

הפעלה מספר 4 "צריך גלגל? – אני גלגל"

בין אדם לעמו

"לפיכך נברא אדם יחידי"

משנה סנהדרין, פרק ד, משנה ה

רציונל:

חינוך תלמידים לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה מהווה נדבך מרכזי בחזון החמ"ד ובמלאכת המחשבת של עבודת החינוך. אדם יהודי מגיע לעולם הזה על מנת למלא שליחות. לכל אדם יהודי תפקיד שהעולם נצרך לו. ישנם תפקידים רבים ושליחויות שונות. צרכי העם, המדינה והעולם מרובים. תפקידו של אדם יהודי לחפש מהי שליחותו ולהשתדל בחייו למלא שליחות זאת.

רעיון זה בא לידי ביטוי בדבריו של הרב קוק בסידור עולת ראי"ה:

"אלהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי, כאילו לא נוצרתי".

לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר. וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להבראות. ואילו הייתי מייחד מעשי עכשיו אל תכלית בריאתי, הנני עכשיו כדאי. אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית, הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי. ואיני עדיין כדאי, כמו קודם לכן". (עולת ראי"ה ב, תפילת יום כיפור, אחרי הוידוי)

מטרות:

1. להביא למודעות המשתתפים את אחריותם ומחויבותם לכלל ישראל
2. להביא למודעות המשתתפים כי אדם נברא לשם שליחות בעולם הזה ותפקידו לברר מהי שליחות זו ולחתור למימושה במהלך כל ימי חייו.
3. לברר עם המשתתפים את בעיית השחיקה של החזון והאידיאל
4. לעורר בקרב המשתתפים מוטיבציה להיות שליחים

עזרים:

- ❖ פתקי "memo" ועטים כמספר המשתתפים.
- ❖ נספח מספר 1: "לפני עשר שנים", עותק אחד למנחה.
- ❖ נספח מספר 2: דף מקורות, כמספר המשתתפים
- ❖ נספח מספר 3: שיר "הים", למנחה או כמספר המשתתפים.
- ❖ נספח מספר 4: מילות השירים "אני ואתה נשנה את העולם" ו "היה מה שיהיה", כמספר המשתתפים.

מהלך ההפעלה

חלק א': אישי

המנחה יבקש מן המשתתפים לעצום את עיניים ולדמיין את עצמם בעוד עשר שנים לחשוב על בן זוג, משפחה, מקצוע, פרנסה, בית חברה, לימוד תורה, עם, מדינה ועוד. בהמשך יבקש המנחה מן המשתתפים להתמקד ולחשוב מהם הערכים והאידיאלים המשמעותיים ביותר שיהיו חשובים בעיניהם בעוד עשר שנים, והם יהיו מוכנים להשקיע למענם המנחה יבקש מן המשתתפים לפקוח עיניים ולרשום על פתק "memo" שלושה ערכים/אידיאלים שיהיו הכי משמעותיים בעיניהם בעוד עשר שנים.

חלק ב': מליאה – "אחרי עשר שנים"

שאלות לדיון:

- ❖ מה לדעתכם עשוי לקרות לערכים או לאידיאלים אלו בעוד עשר שנים?
- ❖ מה לדעתכם עשוי לשמר אותם?
- ❖ מה עשוי לגרום לכך שהם ישתנו? האם זה עשוי "לעבור" לכם?

המנחה יקריא באוזני המשתתפים את הסיפור "אחרי עשר שנים" (נספח 1)

שאלות לדיון:

1. האם אתם מכירים אנשים כמו מושיקו ש"איבדו" את כל האידיאלים שלהם?
2. מדוע לדעתכם נוצר שינוי זה?
3. האם יש זמן קצוב ומוגדר לאידיאלים ולחיים של מסירות נפש?

תשובות אפשריות :

- ❖ התבגרות ולצידה התפכחות
- ❖ להט הנעורים שוכך
- ❖ מרוץ אחר הישגים חומריים.
- ❖ שחיקה.
- ❖ מורכבות ערכית, רואים את הערכים בצבעים וכבר לא בשחור לבן.
- ❖ חתירה (לעיתים אינסופית) למימוש עצמי.
- ❖ הקושי להתמיד בנתינה
- ❖ אני את שלי עשיתי... עכשיו אחרים יתרמו...

4. האם רק בני נוער צריכים לחיות במציאות של שליחות?
5. האם חיים של שליחות ומסירות נפש הם מציאות סבירה?

חלק ג' - חיים של שליחות

❖ המנחה יחלק למשתתפים דפי מקורות בנושא חיים של שליחות (נספח מספר 2) ויקיים דיון בנושא.

קטעי המקורות המובאים בנספח:

1. "אלוקי עד שלא נוצרתי"-הרב אברהם יצחק הכהן קוק
2. שליחותו של אדם - הרב סולוביצ'יק
3. שבילי גבורה - יצחק שדה
4. מדרש רות רבה: אם ראובן, אהרון ובוועז המוזכרים במדרש היו יודעים עד כמה מעשיהם ישפיעו על העולם, שהרי נכתבו כי נבואתם נצרכה לדורות, היו מתאמצים פי כמה וכמה.
5. מדרש רבא בהעלותך – המדרש מתאר את בצלאל בן אורי מבין את הנחיות הקב"ה לעשיית המנורה, דברים שאותם משה רבנו התקשה להבין. הרב בר שאל מסביר שמאחר וזו הייתה מצוותו הייעודית של בצלאל, פשוט וטבעי היה לו להבינה.

❖ **דורנו, דור הגאולה זקוק למידה רבה של "אהבת ישראל". פלגים באומה, סכסוכים, פערים תרבותיים ושנאת חנם מרחיקים אותנו מן הגאולה.**
אחת ממטרות חזון החמ"ד הינה "להתחנך לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה":

1. האם לדעתכם מוטל עלינו כציבור דתי לאומי המאמין ב"אתחלתא דגאולה" לראות עצמנו כשליחים למען כלל ישראל ואהבת ישראל?
2. האם אנו מקיימים זאת?
3. הציעו דרכים בהם נוכל לקדם, לחנך ולהתחנך ל לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה

❖ המנחה יקרא באוזני המשתתפים את המקור "הים" נספח מספר 3.

שאלות לדיון:

אנשים רבים מוותרים על השחייה אל האופק, אל המטרה הגדולה, ונשארים לדשדש בחוף, בחומר, בקטן. וישנם מעטים הממשיכים, נגד הזרם. מה נדרש מאדם כדי להמשיך לחתור אל עבר האופק?

❖ לסיום: מומלץ להשמיע לתלמידים את השיר "יהיה מה שיהיה" או "אני ואתה נשנה את העולם". (נספח 4)

נספח 1 - סיפור

"אחרי עשר שנים"

הם הגיעו כולם נרגשים ושמחים מלוויים במשפחותיהם (לחלקם כבר 3 ילדים), היו שם רבים. דני הספורטאי, מושיקו החברמן הנצחי, דליה השקטה, מירה שתמיד התנדבה לעזור בכל משימה, אייל, יוסי, אלי - כמעט כולם. בידי מושיקו היה הבקבוק ובו הפתקים שטמנו בסוף השמינית - אז, לפני שכל אחד התפזר לדרכו בחיים, זה לצבא וזה לישיבה וזו לשרות לאומי. כל אחד כתב אז מה הוא חושב שיהיה בעוד עשר שנים, מה יעשה במה יתרום לעם. זה היה בקומזיץ אחרי הבגרות האחרונה. דני הקומונר נתן לנו אז שיחת מוטיבציה על החשיבות בתרומה לעם ישראל - השליחות העומדת על כתפי כל אחד ואחד מאיתנו, איש איש, אמר, באמצעות כישרונותיו ויכולתו. עלו והצליחו, אני מאמין בכם ...

היה זה רגע התעוררות מיוחד. ישבנו מרוכזים בעצמנו כל אחד בפתק שלו - הטמנו הכול בבקבוק ושכחנו ... עשר שנים עברו מאז ישבנו במעגל כולנו - כמו אז רק גדולים יותר, מיושבים יותר... היינו מסוקרנים מעט לפתוח ולהיזכר אילו חלומות היו לנו אז בתור נערים .

דוד התנדב ראשון לפתוח את הפתק שלו - הוא חלם להיות רם בישיבה תיכונית, היום הוא עורך-דין. "דברים השתנו בדרך" אמר והעביר את תורו הלאה . אחר כך פתחו כולם, מירי ואהוד, יוסי ואייל, עשו השוואות בין מה שחשבו למה שהם היום. כאלו שחשבו לשרת בקבע ומצאו את עצמם מהר מאוד באזרחות, והיו עוד אחרים ששינו תוכניות במאה ושמונים מעלות. האווירה הייתה טובה, היה כיף להיזכר בימים ההם לראות עד כמה התגשמו החלומות ומה השתנה... ואז הגענו למושיקו, סוף סוף למושיקו, במושיקו תלו הכול תקוות הוא היה המנהיג הבלתי מוכתר של השבט, טיפוס כריזמטי, ראשון לכל משימה. אני זוכר איך הוא ארגן באמצע הלימודים אוטובוס - "חברה", יורדים לימית להלחם בניסיגה לעזוב הכול ולבוא" - וכולנו באנו. שנתיים ריכז בסניף - כשלא היה משהו אחר שייקח את העניינים בידיים, הרים פרויקטים היה ראשון לפעול. בהיסוס מה פתח מושיקו את הפתק (זאת אני יכול לומר במבט לאחור) היה כתוב שם באותיות של קידוש לבנה נלהבות, של בן נעורים: "אני מושיקו אהיה היכן שעם ישראל יצטרך לי!" בצבא אני רוצה להיות קצין ולהשפיע על חיילי, אגור בעיירת פיתוח - חשוב לי להקפיד על אופייה החברתי של המדינה... "את השאר אינני זוכר במדויק אבל הצליל של הדברים היה דומה - לפעול... לעשות... לתקן ...

ניכר היה שמושיקו היה רוצה שיחלפו על פניו וימשיכו הלאה, תחת זאת השתררה דממה. כולם הביטו במושיקו - לבוש בחליפת עסקים אנינת טעם, כשקרוסו הולכת לפניו, הפלאפון נמצא בעמדת הכן לכל קריאה הקשורה בעסקיו הפרטיים המשגשגים ...

דווקא דני השקט - העז להפר את השתיקה ולשאול: "נו, מושיקו, קצונה, עיירת פיתוח - לאן הלכו האידיאלים? רק לפני כמה דקות בכניסה סיפרת כיצד השגת פטור ממילואים, מה נשאר מהפתק - האומנם רק חלום?"

"עזבו", אמר מושיקו בחיוך מאולץ, "היינו ילדים אז, מה הבנו מהחיים, היינו תמימים, חשבנו שהעולם הוא חלום שנוכל לשנות אותו. החיים משנים ת'בן-אדם, אי אפשר להישאר כל החיים בגיל 18. היום אני מסודר וזה מה שחשוב, אידיאלים זה טוב כשצעירים..."

הערב עוד נמשך. היו שהגיבו, אחר כך, על דברי מושיקו בהסכמה, בבדיחות, היו שהביעו התמרמרות קלה - בסך הכל העניין הוחלק .

נספח 2 – דפי מקורות

" אלהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי, כאילו לא נוצרתי"

לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר. וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להבראות. □ אילו הייתי מיוחד מעשי עכשיו אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי. אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית, הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי. ואיני עדיין כדאי, כמו קודם לכן".

הראי"ה, עולת ראיה ב, תפילת יום כיפור, אחרי הוידוי

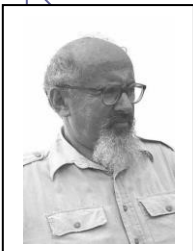
האומנם?
האם ביררנו מהי
שליחותינו בעולם
האם אנחנו עכשיו
כדאיים?"

שליחותו של האדם

את העובדה שמישהו חי בזמן מסוים, התקופה מוגדרת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין רק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט היחיד על חסרונותיו וכוחות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו. באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה יהא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו. בורא העולם פועל בהתאם להלכה האומרת כי לא יתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד שהוא למעלה מכוחותיו של שליח. זו שליחות שאי אפשר לקיימה והיא מחוסרת כל ערך. מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו גם את היכולת לפעול כשליח. משום כך נברא היחיד בתקופה ובמקום שבהם יוכל לקיים את פעולתו לשם מילוי שליחותו.

הרב סולובצ'יק, ימי זיכרון

האם גם אתם
מרגישים כי בורא
עולם נותן לאדם
שלחות כפי כוחו?

**גבורה = הקרבה = שליחות
 האם אתם מסכימים עם נוסחה זו?
 כיצד ניתן לקיים זאת בחיי היום יום?**

"שבילי הגבורה"

הגבורה אינה פסגה. היא דרך העפלה, דרך שאין בה קפיצות. גם בה, ככל דרך יש הסתעפויות עיתים ההסתעפות מוליכה למטה. דרך הגבורה הצרופה היא זו המוליכה כל הזמן בכיוון אחד - אל ראש ההר. ננסה איפה, להאיר לעצמנו את הדרך, כי יש בה סכנת ירידה וטעויות. נקדים ונאמר: היסוד שבגבורה אינו האומץ, אלא הנכונות להקרבה עצמית. לאומץ שבגבורה יכול להגיע גם האיש המפחד, אם חזקה בו נכונות ההקרבה. הגבורה האמיתית מתגלה גם בחולין של יום יום. אנו רגילים לייחס את מושג הגבורה לצבאיות מסיבה מובנת: מהלוחם נדרשת הסכמה למפרע להקרבה מקסימאלית, לקרבן חיים. אך אין זו הדרך היחידה. אפשר זו דרך המלך של הגבורה. אולם למעלה מוליכים אלפי שבילים.

הגבורה היא קודם כל מידה מוסרית. הגבורה שהיא הקרבה, אינה אכזרית ביסודה. היא אינה המתאכזרת. זו היא הצורה הנעלה ביותר של השרות. ביסודה היא אהבת הזולת. דרכה האנושית ביותר של הגבורה היא השליחות יש עושה למען הכלל ופעולתו משתבשת ביסודות זרים כמו יהירות סיפוק יצרים רצון להשתלטות אנוכיות קיבוצית של קבוצה קטנה ואז מופיעים גם הסימנים החיצוניים: פגיעות בבלתי אשמים אכזריות מיוחדת אי ניקיון בבחירת האמצעים אי הערכת החיים.

לא כן השליח הפועל רק בשם שולחיו ולמען שולחיו ובמידה שזה נחוץ לשולחיו רחב הבסיס קובע את גובה הפסגה...

ההקרבה איננה התבטלות. אין היא מבקשת את טשטוש עצמיותו של האיש, רק אדם שיש לו הרבה, יכול לתת הרבה ובאישיות הדלה אין בה כל טובה לכלל.

ארצנו תדרוש כוח הקרבה רב מן הנוער שלה. משום כך נחוץ לה נוער עשיר-רוח, צמא חיים ואושר ונכון להקריב את אושרו ואת חייו.

יצחק שדה

מה אנו יכולים ללמוד מראובן,
אהרון ובוועז ביחס לקיום מצוות
ויחס לכל מעשינו בהווה?

אמר רבי יצחק בר מריון: בא הכתוב ללמדך שאם אדם עושה מצוה יעשנה בלבב שלם. שאילו היה **ראובן** יודע שהקב"ה מכתוב עליו "וישמע ראובן ויצילהו מידם" (בראשית ל"ז, כא) - בכתפו היה מוליכו אצל אביו. ואילו היה יודע **אהרן** שהקב"ה מכתוב עליו "הנה הוא יוצא לקראתך [וראך ושמח בלבן]" (שמות ד', יד) - בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו. ואילו היה יודע **בוועז** שהקב"ה מכתוב עליו "ויצבט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר" (רות ב', יד) - עגלות מפוטמות היה מאכילה. רבי כהן ורבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי: לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביא כותבה, ועכשיו כשאדם עושה מצוה מי כותבה? אליהו כותבה, ומלך המשיח והקדוש ב"ה חותם על ידיהם, הדא הוא דכתיב "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו [ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו] (מלאכי ג', טז) ."

רות רבה ה

משה רבנו התקשה ואחרים
הצליחו?!
האם נתקלתם במקרה דומה?
מה ניתן להסיק מכך בנוגע
לשליחות?

הצלחת הייעוד לבעל הייעוד

שאמר לו הקב"ה למשה (שמות כ"ה): "ועשית מנורת זהב טהור".
אמר לו: כיצד נעשה אותה?
אמר לו: "מקשה תיעשה המנורה", ואף על פי כן, נתקשה משה וירד ושכח.
עלה ואמר: רבוני שכחתי אותה, הראה לו למשה ועוד נתקשה בה.
אמר לו: "וראה ועשה", עד שנטל מטבע של אש והראה לו עשייתה, ואף על פי כן נתקשה
על משה.
אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך אצל בצלאל והוא יעשה אותה ואמר לבצלאל, מיד עשאה.
התחיל תמה ואמר: אני כמה פעמים הראה לי הקב"ה ונתקשיתי לעשותה, ואת שלא
ראית עשית מדעתך?! (במדבר רבה - בהעלותך ט"ו).
לכאורה - פלא: משה לומד – ושוכח, ומתקשה!...
וחוזר להר ומראין לו- ועדיין הוא מתקשה!...
ומניין זו השיכחה שבכאן, ומניין הקשיים ב"תפיסה" וביצוע?!
אך אולי כך יש להבין:
מצווה זו, עשיית המנורה, נועדה לבצלאל, ולכן לא היו אצלו כל קשיים.
הוא ראה ותפס. ולא שכח ולא נתקשה. אך כיוון שמצווה זו לא נועדה למשה לכן אירע לו
מה שאירע - על כל המתמיה שבדבר.
לבעל הייעוד ניתן הכול מן השמים לשם הצלחת ייעודו - אם הוא זוכה לכך.
ומסוגל הוא אז גם לגבור על קשיים שגדול בהרבה ממנו לא יתגבר עליהם לגבי ייעוד זה -
שאינו שלו.
אל יאמר אדם: דבר שנתקשה בו אותו גדול, כיצד אוכל אני לעמוד בו.
אלא כך יאמר: אם עלי הוטלה השליחות הרי שאוכל לעמוד בה ולהצליח הצלחה מלאה.
הרב בר שאול, "ריח מים", עמוד 80-81

נספח 3

הים

אנחנו רוצים לספר לכם קצת על הים, אתם מכירים אותו מבעד לדגל הלבן ומבעד לדגל האדום ומבעד לדגל השחור. אבל אתם לא מכירים את הים מבפנים.

החיים ככללותם הם ים, וליים הזה כמו לכל ים אחר יש חוף, וליים הזה כמו לכל ים אחר יש אופק, ובני אדם - תחילתם על החוף ומגמתם האופק והאופק מאיר בזהרורי פלא, קסמיו מרמזים: בואו אלי בני האדם, אני רז הרזים, מכסה לעתיק יומין. אבל בני האדם אינם מעיזים. הם חולמים חלומות ופוחדים להגשים, עד שהחלומות נשכחים, מפני שהחיים הם ים, והדרך אל האופק רצופה מערבולות. ועל החוף, משכן בני האדם מרביתם - על כל פנים, גם שם מערבולות, מערבולות חול ואבק, מערבולות מחנק, כרבולות מאבק, והוא חודר לעיניים ואוטמן, וסותמן.

והאופק נחנק, והאופק נשחק, כמו החלום, חלום ילדות שאין לו פתרון, שאין לו הגשמה ושאינו לו פדיון, אולי יגשימו בני, אומרים בני אדמחוף, אולי הדור הבא יגיע לשם... ונולדים על החוף ילדים, והילדים עומדים על החוף, והאופק קורץ וקורא לעברם: בואו אלי, ילדים, שחו אלי, הגיעו עדי, אבל מייד נשמעת גערה מרה: זהירות, מערבולות, זהירות סערה קרבה!!! כל כך פוחדים בני אדמחוף מבבואת טעותם.

וכך הם משיבים לשאלות הילדים: אה, האופק אנחנו ראינו אותו פעם. יש דבר כזה? כן? נכון? אתם רואים? א - הה! תגדלו, גם אתם תשכחו יותר לא תראו, שאלה של גיל, שאלה של תרגיל, שאלה של מה שהעין רואה. החלום? א - הה! החלום יתגשם בחוף. במטר מרובע.

אבל ישנם ילדים שטרם סימא החוף את עיניהם - והם נכנסים לגלים, הם שוחים רחוק. תראו, משוגעים, נזעקות הבריות, אנחנו הרוב ועל כן תמיד אנחנו צודקים, שאלה של הצבעה, שאלה של מה שהעין רואה - דגל שחור - הם צועקים - מערבולות - הם צועקים על משכבם בלילות את פחדם.

אבל אותם שנכנסים אל תוך הגלים, בתוך הזרמים, בתוך מערבולות הם לומדים את רזי הרזים, שאם תכנע, תתבטל לכוחות העזים המושכים לאובדן - יזרקו זרמים אל הקצף החי. וממצולה למצולה - משתפר כושר החתירה, כושר הנשימה, אומץ הנשמה, ואלי אופק, תמיד אלי אופק, תמיד, נמשכת המגמה. ומלח הים, יצרוב, וישטוף וינקה מזוועת החופים, מסימוא הרובים, והחלומות ישובו, יגדלון, יתעצמו, יתגשמו. (שברי אופק/אילן נוב)

אני ואתה לאריק איינשטיין

אני ואתה נשנה את העולם ,
אני ואתה אז יבואו כבר כולם ,
אמרו את זה קודם לפני ,
לא משנה - אני ואתה נשנה את
העולם .

אני ואתה ננסה מהתחלה ,
יהיה לנו רע, אין דבר זה לא נורא ,
אמרו את זה קודם לפני ,
זה לא משנה - אני ואתה נשנה את
העולם .

אני ואתה נשנה את העולם ,
אני ואתה אז יבואו כבר כולם ,
אמרו את זה קודם לפני ,
לא משנה - אני ואתה נשנה את
העולם .

בגלל הרוח\ מיכה שטרית

יהיה מה שיהיה
אני עוד אשנה
אני אגשים את חלומי
נושאי בשורה רעה
מכות או עוד גזירה
לא ישנו את מהותי .
אני את והאל שלצידי
עוד ננצח
לא בגלל הכוח
רק בגלל הרוח
הנושבת בגבי .
רק בגלל הרוח
בתוכי, במוחי, בנשמת
רק בגלל הרוח
בתוכי, בדמי, בנשמת .
את שיש לי להגיד ,
אני עוד אצרח
אפילו בירח ישמעו
מי שיגיד: "לא כך"
אותו לא אשכח

הפעלה מספר 5

"הנני"

בין אדם לעמו, לארצו ולמדינתו

"וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל אֶדְנִי אֲמַר אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֵךְ לָנוּ וְאֲמַר: הֲנִנִּי שְׁלַחְנִי" (ישעיהו ו' ח').

רציונל:

מסירות הנפש הישראלית, הצורך לקיים ייעוד מסוים והרצון לחיות חיים עם משמעות טבועה בהווה שלנו בחזקת "מעשה אבות סימן לבנים" והיא ירושה לנו מאברהם אבינו. חזון החמ"ד שואף לחנך תלמידים לאהבת כלל ישראל מתוך אחריות ומעורבות בקהילה ולאהבת הארץ מתוך אחריות לעתידה ונכונות לפעול למענה. השאיפה לשנות, להשפיע ולתת, כמו גם היכולת, אינן נחלתם של מנהיגים גדולים בלבד, אלא של כל יחיד ויחיד המאמין בעצמו ובדרכו. השאיפה אל מעבר לצרכי היום יום והגשמת השאיפות, היא הנחלת האידיאל התורני האלוקי בעולם החומרי. בהפעלה זו יכירו המשתתפים אנשים גדולים שחוללו שינוי בעולם מתוך הנחה ואמונה, שמפגש עם עוצמות גדולות יוצר רצון לגדול.

מטרות:

1. לעודד את המשתתפים להכיר במחויבותם ואחריותם לכלל ישראל, לארץ ישראל ולמדינת ישראל.
2. להציג בפני המשתתפים מגוון אישים אשר מקיימים (בעבר או בהווה) חיים של שליחות – "הנני".
3. להביא למודעות המשתתפים כי ביכולתם לחיות חיים של "שליחות" למען המשפחה, הקהילה והאומה בהווה ובעתיד.
4. לעודד את המשתתפים להגדיר יעדי שליחות ברי השגה.

עזרים:

- ❖ נספח מספר 1: שבעה סיפורי "הנני", סיפור שונה לכל קבוצה.
- ❖ נספח מספר 2: שישה שלטים בגודל A3: "הנני..."
- ❖ נספח מספר 3: "עשה אותי כלי לשליחותך", דף מקורות כמספר המשתתפים
- ❖ נספח מספר 4: השיר "עשה אותי כלי לשליחותך", כמספר המשתתפים - "צ'ופר"
- ❖ פנקס ועט לכל משתתף

מהלך ההפעלה

שלב א – קבוצתי: הנני

המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות בנות 3 - 4 משתתפים וייתן כל קבוצה סיפור "הנני" שונה (נספח מספר 1).

הערה: יש לבחור את הדמויות המתאימות לקבוצה.. ניתן להוסיף סיפורים נוספים. רשימת הסיפורים:

1. אמא אני הולך
2. מכתבו של גדי עזרא הי"ד לחברתו גלית
3. הרצל חוזה המדינה
4. רבי עקיבא
5. סיפורו של מרדכי אנילביץ'
6. הרב נריה-בזכותו כל מוסדות בנ"ע
7. אביגדור קהלני-יצר מהפך בקרב רמת הגולן

* ניתן ורצוי להוסיף סיפורים שונים על אישים קרובים או מוכרים למשתתפים

השאלות:

מה היו הקשיים של גיבור הסיפור?

מהו מקור כוחו?

מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

במה הוא השפיע על העם והמדינה?

מה היית אתה עושה במצבו? (בסיפורים בהם השאלה רלוונטית)

שלב ב'-מליאה: שליחות לעומת בינוניות

נציגי הקבוצות יתארו בקצרה את הדמות ואת מעשיה וישתפו את המליאה באחד מן הדיונים שהתקיימו בקבוצה.

המנחה יזכיר למשתתפים את הסיפורים על אנשים שבחרו לחיות בבינוניות בהפעלה מספר 2 ("אני בינוני שמח"- האומנם?)

שאלה לדין: לאור הסיפורים אליהם נחשפנו בפעילות זו, מה הייתם רוצים לומר לנערים ולנערות שבחרו לחיות בבינוניות

- ❖ הנערה שלא רצתה חמש יחידות כי לא בא להתאמץ
- ❖ הנער שהסתפק בחיים של בינוניות ואדישות לכל אתגר
- ❖ הנער או הנערה שלא עשו כלום במהלך החופשה הגדולה

שלב ג' – מליאה: הנני ל...

- המנחה יתלה על קירות החדר שלטים (נספח מספר 2):
 - המנחה יחלק לכל משתתף פנקס עם הכותרת: "מעורבות חברתית ואחריות אישית לאור חזון החמ"ד"
 - המנחה יבקש מן המשתתפים לרשום בכל עמוד בפנקס התייחסות לכל אחד מן השלטים.
 - חזון החמ"ד עוסק רבות בעניין "אחריות אישית" אשר יש לכולנו כלפי עם ישראל, ארץ ישראל ומדינת ישראל.
- המנחה יקריא באזני המשתתפים את הפסקאות בחזון החמ"ד הקוראות לנטילת אחריות אישית ויבקש מן המשתתפים להתבונן בשלטים במבט נוסף ולברר עם עצמם איזו מידה של אחריות הם נוטלים לגבי כל אחת מן המשימות המופיעות בשלטים, וכן לרשום מעשים בפועל שעשויים לבטא נטילת אחריות אישית
- המנחה יבקש ממספר משתתפים לשתף את המליאה ברעיונות ובמחשבות שעלו במהלך העיון בשלטים השונים.

שלב ד' – אישי במליאה: לימוד משותף מדף מקורות "עשה אותי כלי לשליחותך", (נספח 3):

1. על מסירות הנפש הישראלית מאת הרב פילבר
2. "ויאמר הנני" מאת הרב בר שאול
3. מדינה עם רמטכ"ל בן 32,
4. האדם מחפש משמעות, ויקטור פרנקל

לסיים...

- ❖ מומלץ להשמיע את השיר: "אנא אלי עשה אותי כלי לשליחותך". (נספח 3) (ניתן לחלק כ"צ'ופר")
- ❖ המנחה יערוך סבב בין המשתתפים ויבקש שמכל משתתף לשתף את המליאה בהיגד אחד שמתחיל במילים:

- אני מקבל על עצמי...
- אני יכול...
- אני מתקדם ב...
- הנני... (למשימה מוגדרת)

נספח 1 – סיפורי "הנני"

אמא, אני הולך!
אמא, אני הולך! אל תנסי לעצרני, כי הלוך אלך!
רב לי לחבק ידיים! נקראתי ואני הולך!
רואה אני אותך מזילה דמעה, מוחה עיניים בשולי סינור, כי תלית את מבחר תקוותיך, לילות ללא שינה הקדשת, סעדתיני, גידלתיני, טיפחתיני, וקיווית כי אשיב לך גמולך בסעד לעת זקנה, בהיותי על ידך, תומכך הנאמן, רוצה היית לראותני גדול ונערץ, ידוע ומפורסם.
מבין אני ללבך, אך המציאות אכזרית היא, לא תדע רחם: מיליוני הנשחטים רבבות הכמהים צמאי המולדת אולי יישאו את עיניהם המצפות בדומי ואיך אשא אליהם את עיני, אם לצו עיניהם הכלות לא אשמע!
זה צו הדורות הנישא אלי במבטם התובע, איך אשאר לשבת שאנן ושליו בצל קורת בית חם ואם אוהבת, אם הם יתהלכו עירומים ויחפים, קופאים בכפור ושלג?
אל תנסי לעצרני ב"כבד את אביך ואת אמך."
קדוש הצו, אך צו האומה, צו הדור הכמה לגאולה-קדוש ממנו.
שומע אני אותך אומרת "אכזר הוא הבן."
לא, אמא, לא אכזר הוא הבן, החיים אכזריים הם, לא ידעו רחם. הם קוראים, הם תובעים בחוזקה: "לך, אין לסגת אחור!"
אומרת את כך: "רבים הם - ילכו אחרים!"
לא, אמא, הן ידעת יפה כי מעטים נשארנו, ועל שכם כל אחד מוטלים תפקידים של שלושה, תפקיד קדוש ויקר, אשר אין קדוש ויקר הימנו: לבנות מולדת לעם רווי וסחוף, מעונה ורצוף, בגופו ובנפשו, להכין מקלט לשרידיים אחרונים, אלה אודים מוצלים מאש, שארית הניצולים מהשרפה הגדולה אשר שרף ה...'
ואין להשתמט מן המשימה, ואין לברוח מן המערכה כי יקר כל אחד במערכה הגדולה, הכבדה, מערכת עם הנאבק על חירותו ומולדתו:
אמא, אני הולך, אל תנסי לעצרני, כי הלוך אלך, נסי להביני, אמא, אמציתי אל לבך, תניני ואציעה אל תהום עיניך, ואדלה מתוכן כוח ועוז לימים יבואו-
ואלך!!!

❖ מה היו הקשיים של כותב המכתב?

❖ מהו מקור כוחו?

❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

❖ במה הוא השפיע על העם והמדינה?

❖ מה היית עושה במקומו?

ט"ז אדר התשס"ב

בס"ד
גליתי שלי יקרה

אם המכתב הזה יגיע אליך סימן שקרה לי משהו.

היום בבוקר קיבלנו הודעה שהמבצע המתוכנן מאתמול יתבצע בעז"ה היום...

אהובה שלי, אני מרגיש שמצד אחד אין דבר שאני רוצה בעולם יותר מלהיות איתך, לאהוב אותך ולהקים איתך בית ומשפחה, אבל מצד שני אין דבר שאני רוצה יותר מלצאת למבצע הזה ולהכות את הנבלים האלה מכה כזו גדולה כדי שלא יחשבו אפילו לעשות עוד פיגוע או אירוע חבלני ויקחו בחשבון שכל פעם שיעשו זאת נכה אותם במקום הכי כואב שיכול להיות, ונהיה מוכנים לשלם את המחיר.

אני מוכן להיות המחיר הזה.

אל תכעסי עלי אהובתי אבל ברגעים כאלה הרגש הכלל ישראלי שלך הוא זה שאמור להוליך אותך ועליך להלום ברשעה כאילו אין לך חיים פרטיים. "בצבאות דוד היו נותנים גט כריתות לפני יציאה למלחמה" (תסתכלי ב"לאמונת עתנו" חלק ד)...
חמודה אל תשכחי - הכל לטובה ואם זה מה שבחר רבוש"ע אז זה מה שצריך להיות. לנו נשאר רק לקבל זאת באהבה.
אני אוהב אותך ותמיד אוהב אותך ותדעי שהדבר שנמצא לי בראש תמיד, זו רק את, גם ברגעים האלה וגם אני בטוח שברגע שיקרה לי מה שקרה, את תהיי הדבר האחרון שעליו אחשוב ואפרד מהעולם בידיעה שהייתי הכי מאושר שיכול להיות זה בזכותך.

תחשבי על זה שהפכת אותי לשמח ולמאושר שבאדם והבאת אותי להשגות שכל חיי רק חלמתי להגיע אליהם.

אני אוהב אותך יקירה ומודה לך על כל הטוב והאושר שהשפעת עלי בזמן

שהיינו ביחד. בעצם לא היינו ביחד אלא אנחנו תמיד יחד גם מלפני שבאנו לעולם וגם לאחר שנפרדנו ממנו אנחנו יחד.

תזכרי את זה יקרה שתמיד תמיד אנו יחד הרי שורש נשמתנו יחד.

"כאן מאן דעביד רחמנא לטב עביד" - הכל לטובה גם זה, אני מבטיח לך

שאיפה שאני נמצא זהו המקום הנפלא ביותר שקיים, אני לא סובל ולא

מצטער, הצער היחיד שלי הוא על הצער שיגרם למי שנשאר - לך ולמשפחה

ולחברים. תפיצי את הבשורה יקרה - "אין יאוש - תמיד להיות בשמחה"

זה מה שאני מבקש ממך גם אם זה קשה.

גדי

(סמ"ר גד יצחק (גדי) עזרא נפל בקרב בג'נין במהלך מבצע "חומת מגן" בכ"ב בניסן תשס"ב)

- ❖ מה היו הקשיים של כותב המכתב?
- ❖ מהו מקור כוחו?
- ❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?
- ❖ במה הוא השפיע על העם והמדינה?
- ❖ מה היית עושה במקומו?

אם תרצו אין זו אגדה...

בנימין זאב הרצל נולד ב-2 במאי 1860 בבודפשט שבהונגריה להוריו ז'אנט ויעקב. הוא גדל בבית אמיד, קבל חינוך יהודי בסיסי וחונך ברוח תנועת ההשכלה, שאפיינה את יהודי מרכז אירופה באותה תקופה. לאחר מותה הפתאומי של אחותו פאולינה ב-1878, עבר הרצל עם הוריו לוינה שבאוסטריה, שם קבל בשנת 1884 תואר ד"ר למשפטים. הוא עבד במשך תקופה קצרה במקצוע זה בווינה ובזלצבורג, אך לאחר שנה, הוא החליט להתמסר לאהבתו הגדולה- הכתיבה.

בשנת 1891 היה הרצל לכתב בפריז של העיתון הווינאי החשוב "נויה פרייה פרסה". במהלך עבודתו, הוא נחשף לאווירה האנטישמית ההולכת ומתגברת בצרפת; יותר ויותר העיקה עליו השאלה היהודית, והוא חפש דרכים שונות להתמודד עמה. בשלב מסוים, הוא שקל לפעול למען המחותרת המונית של בני הדור הצעיר היהודים ובכך לפתור אחת ולתמיד את הבעיה היהודית, אך עד מהרה הוא התייאש מרעיון זה.

בשנת 1894 הרצל נכח במשפטו של אלפרד דרייפוס, קצין יהודי מתבולל בצבא הצרפתי, שהואשם בבגידה על לא עוול בכפו, והזדעזע מההמון הפריסאי שקרא "מוות ליהודים!". אווירה אנטישמית זו, הוליכה את הרצל לאפיקי מחשבה חדשים. הרצל החל להבין שהשאלה היהודית מחייבת פתרון לאומי ופוליטי. הוא סבר שרק על ידי הקמת מדינה לעם היהודי, תיפתר מצוקת היהודים ותיעלם האנטישמיות.

את חזונו הציוני החדש הוא הציג במלואו בחיבורו "מדינת היהודים" שהתפרסם בפברואר 1896. הופעת החוברת עוררה ויכוח סוער. האליטה המשכילה דחתה את תכניתו של הרצל, הן בשל טעמים אידיאולוגיים והן בשל טעמים מעשיים. לעומתה, ההמונים היהודים אימצו לחיקם את רעיונותיו וראו בו את דמות משה רבנו המודרני.

הרעיון הציוני כבש את הרצל. הוא ניהל מגעים דיפלומטיים להפצת תכניתו ולהשגת צ'רטר (זיכיון מאת הסולטן העות'מני ליישב יהודים בארץ-ישראל). בניגוד לאישים אחרים בתנועה הציונית, הרצל ייחס חשיבות רבה להשגת הכרה בינלאומית ומשפטית בזכויות העם היהודי על ארץ-ישראל, קודם לתחילת ההתיישבות המעשית. ראייה זו היוותה את הבסיס לזרם הציונות המדינית שהרצל עמד בראשו. בשנת 1897 כינס הרצל את הקונגרס הציוני הראשון בבאזל שבשווייץ, שם הוקמה ההסתדרות הציונית העולמית והרצל נבחר לנשיאה. בשנה זו הוא גם ייסד את עיתונו הציוני "די וולט" בווינה. בשל פעילותו הרבה בתנועה הציונית, לא הקדיש הרצל זמן או כסף לשהות עם משפחתו שהייתה זקוקה לו..

בקונגרס הציוני השישי ב-1903, הביא הרצל לסדר היום את "תוכנית אוגנדה" - הצעה ליישב יהודים באוגנדה. בשל התנגדות קשה לרעיונו, הועמדה התנועה הציונית בסכנת פילוג, וכדי למנוע את הפיצול הרצל מיהר להכריז כי הוא העלה את ההצעה כפיתרון זמני בלבד. פרשת אוגנדה, שברה במידה רבה את רוחו של הרצל. הוא המשיך אומנם בעשייתו הציונית: נפגש עם מנהיגים בעולם ופעל למען קידום התנועה הציונית, אך מצב בריאותו התדרדר.

הרצל לא זכה לראות איך חזונו מתגשם; הוא נפטר ב-3 ביולי 1904 (כ' בתמוז תרס"ד) והובא לקבורה בווינה בלווייה רבת משתתפים. לאור בקשתו בצוואתו, לאחר הקמת מדינת ישראל, באוגוסט 1949 הועברו עצמותיו של הרצל לירושלים, ונקברו בהר הרצל הנקרא על שמו.

❖ מה היו הקשיים של הרצל?

❖ מהו מקור כוחו?

❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

❖ במה הוא השפיע על העם והמדינה?

קרב הבלוימה במלחמת יום הכיפורים

אביגדור קהלני - שם נרדף לאגדה מהלכת, איש שידע מאבקים קשים לא מעטים בחייו והשתתף בקרבות שריון קשים. קהלני הוא מהלוחמים הראשונים של גדוד הפטונים הראשון בצה"ל, גדוד 79, ובמלחמת ששת הימים שירת כמפקד פלוגה ונפצע קשה מאוד קהלני סבל מכוויות בכ-60% משטח גופו, קרוב לשנה היה מאושפז עקב כך בבית חולים.

קהלני מספר:

לאחר הפציעה במלחמת ששת הימים הייתי קרוב לשנה בבית חולים והורידו לי את הפרופיל ל-31. הציעו לי תפקיד מטה ולא הסכמתי, ביקשתי ללכת ללמוד שנה ואז חזרתי. משהו קינן לי בפנים - ההחלטה לחזור לטנקים

סא"ל אביגדור קהלני פיקד על גדוד טנקים בקרבות מלחמת יום הכיפורים ברמת הגולן. במשך ארבעת ימי הבלוימה, עד 9 באוקטובר 1973, פעל בגזרת "קוניטרה" והר "חרמונית". ב-9 באוקטובר 1973 גדל מספר המפקדים והטנקים שנפגעו ברמת הגולן, וחלק מהעמדות נכבשו על ידי האויב הסורי, שהגיע למרחק של עשרות מטרים בלבד מכוחותינו. סא"ל אביגדור קהלני נשלח מאזור אחר של הגזרה עם קומץ טנקים, להחליף יחידה אשר נלחמה כל הלילה ונאלצה למלא תחמושת ולהתארגן מחדש. הוא מונה למפקד הגזרה והוטל עליו לפקד על שארית הטנקים שנותרו באזור.

סא"ל קהלני נע בראש הכוח, כשהוא נתקל ב-4 טנקים סורים, ממרחק של כמה עשרות מטרים, והשמידם. אז ארגן את כל הטנקים שנשארו בגזרה ואשר היו שייכים ליחידות שונות, וזאת תוך לחץ רצוף והתקדמות כוח סורי בעדיפות מכרעת.

סא"ל קהלני, בכוח מנהיגותו ואישיותו, נתן דוגמה אישית לחייליו, שהיו על סף שבירה. הוא הסתער ראשון, עם עוד אחד מהמפקדים הכפופים לו, על האויב הסורי. הכוח כולו נע אחריו והצליח לכבוש מחדש את העמדות הסוריות השולטות, שהיוו מפתח לגזרה כולה.

על מעשה זה הוענק לו עיטור הגבורה לפי חוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל.

לאחר מלחמת יום הכיפורים מונה קהלני לתפקיד פיקוד שונים וסיים את שירותו הצבאי, בשנת 1989, בדרגת תת-אלוף.

❖ מה היו הקשיים של הסיפור אביגדור קהלני?

❖ מהו מקור כוחו?

❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

❖ במה הוא השפיע על העם והמדינה?

❖ מה היית עושה במקומו?

רבי עקיבא

עד גיל ארבעים היה רבי עקיבא רועה צאנן של כלבא שבוע.

בגיל ארבעים נישאו רבי עקיבא ורחל בתו של כלבא שבוע ורבי עקיבא החל ללמוד תורה אביה של רחל, כלבא שבוע, הדיר אותה מנכסיו והם התגוררו בבית תבן בעוני רב. חז"ל מתארים את קשיי הפרנסה בהם היה נתון תוך לימוד התורה:

"בכל יום ויום היה מביא חבילה של עצים חציה מוכר ומתפרנס וחציה מתקשט בה. עמדו עליו שכניו ואמרו לו עקיבא אבדתנו בעשן, מכור אותן לנו וטול שמן בדמיהן ושנה לאור הנר, אמר להם הרבה סיפוקים אני מסתפק בהן, אחד שאני שונה בהן ואחד שאני מתחמם כנגדן, ואחד שאני יכול לישן עליהם."

ארבעים שנה למד ר' עקיבא תורה והיה לאחד מגדולי החכמים בדורו. למרות זאת נשאר קרוב לפשוטי העם וקרוב אותם לתורה. הוא הקים ישיבה בבני ברק והעמיד דורות של תלמידים. רבי עקיבא היה גם חבר הסנהדרין שישבה ביבנה. הוא החל בסידור התורה שבעל פה, ועל כן הוא מכונה "אבי המשנה".

כל חייו של רבי עקיבא היו קידוש-השם. כל קושי שעבר עליו הוא היה מפרשו לטובה. הוא היה אומר: "כל מה שעושה הקב"ה, לטובה עושה" (ברכות ס', ב'). כאשר רבי עקיבא וחבריו ראו שועל יוצא מבית קדשי-הקדשים החרב, געו חבריו של רבי עקיבא בבכייה על החורבן, והוא שחק, מפני שראה לנגד עיניו את הגאולה העתידה (סוף מסכת מכות) לרבי עקיבא היה חלק מרכזי במרד בר כוכבא. הוא השתייך לזרם החכמים הקנאים שצידדו בהתנגדות אקטיבית לאימפריה הרומית יחד עם תלמידו רבי שמעון בר יוחאי, שגינה את הרומאים, וברח מפניהם למערה בפקיעין. רבי עקיבא ראה במנהיג הקנאים הגדול, שמעון בר כוכבא - משיח שעתיד לגאול את ישראל, וקרא עליו את הפסוק "דרך כוכב מיעקב."

"ואהבת את ה' אלהיך..." רבי עקיבא אומר: "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נפשך. תנו רבנן: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה... אמרו: לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים... בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה? יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא."

❖ מה היו הקשיים של רבי עקיבא?

❖ מהו מקור כוחו?

❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

❖ במה הוא השפיע על עם ישראל?

הרב נריה

משה צבי מנקין נולד בכ"א בשבט תרע"ג בפולין וכבר בצעירותו למד תורה במסירות נפש. עלה לארץ ישראל בשנת ה'תר"ץ (1930) בעקבות בקשה מטעם ישיבת" מרכז הרב "בירושלים. מיד כשהגיע נקשר לרב אברהם יצחק הכהן קוק, ולבנו, הרב צבי יהודה הכהן קוק. המשיך בלימודיו בסמינר למורים "מזרחי" ובישיבת" מרכז הרב, " והוסמך לרבנות. כרבים מתלמידי הרב קוק, פנה להגשמה בציבוריות הישראלית, ברוחו ובחזונו של רבו. נמנה עם ראשי תנועת הנוער הדתי בני עקיבא ומנהיגה הרוחני של התנועה שנים רבות. ערך את ביטאון התנועה, "זרעים", וכתב מספר שירי תנועה ובהם אף את המנון התנועה. כתב שירים גם על עניינים אחרים כמו ירושלים, חטיבה 7, השואה ושירים אישיים.

בשנת 1940 חרף התנגדויות בתוך תנועתו, ייסד את ישיבת בני עקיבא הראשונה במושב העובדים הדתי כפר הרא"ה, ישיבה שלראשונה שילבה עבודת אדמה ולימודי קודש ביחד. הרב נריה כיהן בה כראש ישיבה ומורה לתלמוד ומחשבת ישראל. לימים, עקב דרישת ההורים, הוכנסו לישיבה לימודי תיכון על חשבון עבודת הכפיים בעידודו של שותפו לראשות הישיבה, הרב אברהם צוקרמן. בעקבות ייסוד ישיבת בני עקיבא כפר הרא"ה הוא יזם את הקמתן של ישיבות בני עקיבא נוספות בכל רחבי הארץ, וכך הפכה הישיבה ל"אם ישיבות בני עקיבא". בעקבות הקמת הישיבות הנוספות הוקמו גם בתי ספר מקצועיים, אולפנות לבנות, וישיבות הסדר. בעקבות כך הוא זכה לכינוי "אבי הכפות הסרוגות".

עם קום המדינה, הכנסת החליטה להכריז על יום ה' באייר כעל יום העצמאות וביקשה ליצוק ליום זה, בשיתוף הרבנות הראשית לישראל, גם תוכן דתי. הרב נריה חיבר אז את טיוטת נוסח התפילה המיוחד ליום העצמאות, אשר התקבל ברובו.

הרב נריה היה חבר הנהלת התנועה למען ארץ ישראל השלמה.

הוא כיהן כחבר הכנסת בכנסת השביעית מטעם המפד"ל (1969-1973) והיה חבר בוועדת החינוך והתרבות. כשפרש, טען שהייתה זו טעות שבכלל נכנס, כי בכנסת "אי אפשר שלא ללכלך את הידיים."

הרב נפטר בגיל 82, ב"ט בכסלו ה'תשנ"ו (12 בדצמבר). 1995 קרוביו שעמדו ליד מיטתו לפני מותו מעידים שמילותיו האחרונות היו: "קר לי! תחממו אותי בדברי תורה! תאחזו בארץ ישראל ובקדושתה. תנו לי להגיד שלום לארץ ישראל ולהיפרד ממנה באהבה, בשמחה וברצון. קדושה אני מבקש. קודש קודשים אני מבקש. תנו לי קדושת ארץ ישראל, תנו לי קדושת אהבת ישראל, תנו לי הרגשת קדושת ארץ ישראל. תנו לי הרגשת קדושת עם ישראל!". קרא כמה פעמים בקול גדול, "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" וסיים במילים "נתקדש כולנו".

❖ מה היו הקשיים והאתגרים בהם נתנסה הרב נריה?

❖ מהו מקור כוחו?

❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

❖ במה הוא השפיע על העם והמדינה?

מרדכי אנילביץ' נולד בפולין וגדל בוורשה הבירה. משפחתו של אנילביץ' סבלה מעוני מתמיד, ולא פעם הגיע המצב בבית עד כדי רעב. בנוסף, נאלצו ילדי המשפחה להתמודד באופן תמידי עם גילויי אנטישמיות. כבר אז התבלט מרדכי כמנהיג, כאשר, יחד עם אחיו הצעיר פנחס, הנהיג חבורת ילדים שלא פחדה להגן על עצמה מפני הילדים הפולנים.

בגיל 15 הצטרף מרדכי לתנועת הנוער הציונית בית"ר. לאחר שנה הוא החליט לעבור לתנועת השומר הצעיר, וצורף מיד לקורס מדריכים, למרות גילו הצעיר. בתור מדריך בשומר הצעיר הקים גדוד חדש ונתן לו את השם "למרד".

אנילביץ', התעקש על השפה העברית ועסק ללא הפסק בחינוך ציוני.

בגיל 18 יצא מרדכי למחנה אימונים פולני טרום-צבאי. כבר בתחילת האימונים, קבוצת חניכים פולנים גנבה את כלי נשקם של החניכים היהודים, על מנת להוכיח שיהודים לא יכולים להיות חיילים טובים. אנילביץ' ארגן את חבריו היהודים כדי להחזיר את הרובים ולהכות את הגנבים. בסיום הפרשה סולק ממחנה האימונים, למרות העובדה שמפקד המחנה הודה כי היהודים נהגו כהלכה.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה ברח אנילביץ' עם קומץ חברי השומר הצעיר לעיר קובל שבמזרח פולין. משם ניסה יחד עם חבריו להגיע לגבול הרומני על-מנת לפתוח נתיב עלייה לארץ ישראל דרך הים השחור. אנילביץ' נתפס בדרכו לגבול הרומני על ידי הצבא האדום. הוא נכלא למספר ימים, וחזר לוורשה אחרי שחרורו. ורשה באותה עת כבר נכבשה על ידי הצבא הגרמני, ואנילביץ', מזועזע מהמראות, פגש שם בפעם האחרונה את אביו, שהועסק בעבודות כפייה.

יחד עם חבריו להנהגת השומר הצעיר בוורשה החל אנילביץ' לארגן את הפעילות המחתרתית של התנועה, שהתרכזת באותו זמן בפעולות חינוך וארגון תאי מחתרת. הוא הוביל קו של התנגדות ליודנט, ואסר על חבריו לקבל משרות במועצת גטו ורשה.

ב 1942-עם התגברות גירושי היהודים והמשלוחים מהגטו למחנות ההשמדה, נסע אנילביץ' לצ'נסטוחובה כדי לארגן את תנועת המרד. הוא חזר לוורשה לאחר הידיעות על האקציה הגדולה, שבמהלכה גורשו רוב יהודי הגטו, והיה בין מייסדי הארגון היהודי הלוחם בגטו ורשה באוקטובר 1942. הוא נבחר לעמוד בראש הארגון, למרות חוסר הניסיון הצבאי שלו. כינויו המחתרתי היה "מלאכי" - תרגום מפולנית של הכינוי "אלניוק", שדבק בו מאז החל את דרכו הציונית.

ב 18-בינואר 1943 הנהיג אנילביץ' את הקרב הראשון שלו נגד הגרמנים, כאשר אלו נכנסו לגטו לבצע גירוש נוסף. אנילביץ' יחד עם קומץ לוחמים הצטרפו לשיירת המגורשים, וברגע בו הגיעה השיירה לפינת הרחובות זמנהוף-ניסקה, תקפו הלוחמים היהודים את הגרמנים, על-פי סימן של אנילביץ', והטילו לעברם רימון. מרבית הלוחמים נהרגו בקרב פנים אל פנים שהתפתח ברחוב, ואנילביץ' עצמו ניצל בזכות מעשי הקרבה של פקודיו. פעולת הגירוש הופסקה לאחר ארבעה ימים, ובשלושת החודשים הבאים עסק אנילביץ' בהתארגנות לקראת הקרב הגדול הממשמש ובא.

המרד הגדול החל בערב פסח 19, באפריל 1943, עת חזרו הגרמנים בכוחות גדולים לגטו. מרד גטו ורשה הוא המרד הגדול והמשמעותי ביותר של יהודים נגד הנאצים בשואה, וככזה הוא נחשב לסמל של התנגדות היהודים וגבורתם בזמן השואה. המורדים, באמצעים הדלים שעמדו לרשותם, הצליחו להחזיק מעמד ולעמוד בגבורה מול מכונת המלחמה הנאצית במשך כמעט חודש תמים. מרד גטו ורשה היה גם המרד היהודי הידוע היחיד במהלך השואה, בו הצליחו המורדים לגרום לאבידות משמעותיות יחסית בקרב האויב הנאצי.

ידוע מכתבו ליצחק (אנטק) צוקרמן שנכתב בזמן המרד, ובסופו כותב אנילביץ': "איני יודע מה אוסיף ואכתוב לך. מתאר אני לעצמי, ששאלה רודפת שאלה, אולם הפעם הסתפק נא בכך. היה שלום, יקירי. אולי עוד נתראה. העיקר: חלום חיי קם והיה. זכיתי לראות הגנה יהודית בכל גדולתה ותפארתה. מרדכי."

❖ מה היו הקשיים של המכתב גיבור הסיפור?

❖ מהו מקור כוחו?

❖ מה הביא אותו לעשות את מה שעשה?

❖ במה הוא השפיע על העם והמדינה?

יש להגדיל שלטים אלו ולתלות ברחבי החדר.

הנני לעולם!

מה היית רוצה שיהיה אחר בעולם? מה אני יכול לעשות למען
העולם...

הנני לעם!

מה היית רוצה שיהיה אחר בעם? מה אני יכול לעשות למען העם...

הנני לכתה!

מה היית רוצה שיהיה אחר בכתה? מה אני יכול לעשות למען
הכיתה...

הנני לתורה!

מה היית רוצה שיהיה אחר בעולם התורה? מה אני יכול לעשות למען
התורה...

הנני למדינה!

מה היית רוצה שיהיה אחר במדינה? מה אני יכול לעשות למען
המדינה...

הנני לעצמי!

מה היית רוצה שיהיה אחר בעצמך? מה אני יכול לעשות למען
עצמי...

"ויאמר הנבי"

"הנבי לכהונה, הנבי למלכות הנבי לשחוט,

הנבי להיהרג" (תנחומא הקדום וירא מ"ד)

הקב"ה קורא: "אברהם אברהם", והתשובה "הנבי".

"הנבי" - לכל שליחות מטעם ההשגחה העליונה. לכל

פקודה מאת ה'. גם הקשה והנשגבה ביותר.

"הנבי" - מיד, וללא שאלה, וללא תנאי.

"הנבי" - כולי, ללא שיעור וללא שיור.

ומסתבר: "הנבי" של אברהם אבינו הוא תורה לזרע

אברהם לדורות עולם.

אדם מישראל, לפי כוחו, זמנו ומקומו. צריך לומר:

"הנבי" - לאשר נדרש ממנו לפי כוחו ובאותו זמן

ובאותו מקום.

"הנבי" - לכל אשר יידרש לכלל ולפרט. לכל שליחות,

אם נעימה ואם בלתי נעימה, אם קלה ואם קשה. אם

של הפסד ואם של שכר...

"הנבי" - היא הדרך: דרך האדם בעולמו של הקב"ה.

הרב בר שאול, "ריח מים", עמוד 47-48

❖ **מהן המשמעויות השונות של הביטוי**

"הנבי" כפי שמופיע במקור לעייל?

נספח מספר 4

"עשה אותי כלי לשליחותך"

על מסירות הנפש הישראלית...

העקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, לא הצטמצמה בחייו הפרטיים של אברהם. כשאנו אומרים: "מעשה אבות סימן לבנים"... שכל מה שהתרחש בחיי האבות הוא מעין מה שיתרחש בהיסטוריה של הבנים...

וכך מסביר המהר"ל מפראג בספרו "גבורות ה'" (פט): שאברהם הוא השרש וישראל הם הענפים, והענפים מגלים בפועל את אשר אצור בכוח בשורש. ולפי דבריו צריך לומר שכל התכונות והמידות שבאו לידי חיטול בחיי האבות, סגולות אלו עברו בתורשה

לבניהם ובני בניהם...

וכך כתב הראי"ה קוק זצ"ל בביאורו לסידור "עולת ראיה": "כח

הקדושה של המחשבה הקדושה של אברהם אבינו (בעקדה), היא

ביססה את יסוד כוח מסירות הנפש הישראלית". כוונת הראי"ה

היא: שאם אנו מוצאים בכנסת ישראל תופעה על-טבעית של

קידוש ה', עד כדי מסירות גוף ונפש הרי ש**כוח מופלא זה של**

מסירות נפש לאורך ההיסטוריה הישראלית, באה מכוח

מעשיהם של האבות"...

ותכונת ההקרבה באה לידי גילוי בכנסת ישראל, לא רק אצל

גדולי המעלה, ענקי הרוח, גאוני המחשבה כרבי עקיבא וחבריו

בשעתם, אלא תופעה זו מצויה גם אצל יהודים פשוטי עם...

(הרב יעקב פילבר, חמדת ימים)

❖ **מנין שואבים את כוח השליחות,**

מדינה עם רמטכ"ל בן 32, ושגריר בן 34

יכולה להיווצר כנראה רק כאשר בחור בן 35 מתכנן אותה!

הרצל היה בן 35 כאשר כתב את "מדינת היהודים"

איינשטיין (ולא אריק) היה בן 26 כאשר ניסה את תורת היחסות

אריק (ולא איינשטיין) היה בן 25 כאשר הקים את ה-101

והאר"י (לא אריק) הנהיג את תורת הקבלה בגיל 34

❖ **האם אתה מרגיש צעיר מדי לעשות דברים משמעותיים?**

❖ **האם גם אתה יכול להיות שליח?**

נספח מספר 4(עמוד 2) "עשה אותי כלי לשליחותך"

אדם מחפש משמעות...

פרופ' ויקטור פרנקל במהלך מלחמת העולם השנייה שהה במחנה ההשמדה אושוויץ, דכאו, ובעוד מחנות ריכוז, למשך שלוש שנים ואיבד את רוב בני משפחתו.

על פי תפיסתו של פרנקל, הדחף העמוק ביותר של האדם, או יותר נכון הרצון העמוק ביותר, הוא **השאיפה למשמעות והבנה של חיינו והעולם שבו הוא נמצא**, והבנה זו היא הכוח שיכול לעזור לו להתמודד עם סבל ומצוקה קשים ככל שיהיו. פרנקל טוען שהאדם המודרני שיש בידו את האמצעים, אך איבד את התכלית, סובל מתחושת עקרות וחוסר משמעות שהוא מכנה בשם "ריק קיומי", שהסימפטום הראשי שלה הוא שעמום. תחושה שבאה לידי ביטוי לפי פרנקל במשולש של דיכאון, תוקפנות, והתמכרות. אותו ריק קיומי גורם לרוב הצרות הרוחניות והבעיות הנפשיות. אליבא פרנקל ברגע שהאדם ימלא לעצמו את הריק הפנימי שלו, וימצא משמעות לחייו בדבר שמחוצה לו, אליו יוכל להתכוון, ושלקראתו יוכל להתור, ובו יוכל לשכוח את עצמו, הדבר יגלה את הווייתו האנושית האמתית, ורוב הנזירות והבעיות שליוו אותו יפתרו.

הוא מתאר בספרו את ההתנהגות במחנות:

...אוי לו למי ששוב לא ראה פשר בחייו, לא מטרה, לא תכלית, ומשום כך שוב לא ראה טעם להוסיף ולחיות ... מה. שהיה דרוש באמת, היה שינוי יסודי ביחסנו אל החיים. צריכים היינו ללמוד בעצמינו וללמד את האנשים המיואשים, כי בעצם לא הייתה חשיבות למה שאנחנו קיוונו לקבל מן החיים אלא למה שביקשו החיים לקבל מאיתנו. צריכים היינו לחדול מלשאול לפשר החיים ותחת זאת לראות את עצמינו כנשאלים על ידי החיים - יום יום ושעה שעה. ועלינו להשיב לא בדיבור ולא בהרהור - אלא בפעולה נכונה ובהתנהגות נכונה .

...תפקידים אלה - פשר החיים – שונים בכל אדם ואדם ובכל רגע ורגע. לפיכך אי אפשר להגדיר את פשר החיים באופן כללי. אין להשיב על שאלות בדבר פשר החיים בהצהרות כוללות. (האדם מחפש משמעות , עמ' 98)

...אני זוכר שני ניסיונות של התאבדות, שהיו דומים דמיון רב זה לזה. שני האנשים דיברו לפי כן על כוונתם לשלוח יד בנפשם. שניהם נזקקו לנימוק הטיפוסי - לא היה להם לקוות עוד למאומה מן החיים .

בשני המקרים היה עלינו להוכיח להם, כי עוד שרדה תקווה, תקווה לעתיד.

ואכן, נוכחנו לדעת, כי בשביל האחד היה זה בנו האהוב, שחיכה לו בארץ זרה. בשביל האחר התגלמה התקווה בעצם - ולא באדם. אותו איש היה מדען וכתב שורה של ספרים שטעוניהם השלמה. שום אדם אחר לא יכול לעשות את עבודתו,

כשם ששום אדם אחר לא יכול לתפוס את מקום האב באהבת הבן. (שם 101)

...כל אדם ואדם יש לו תפקידו או ייעודו הייחודי בחיים.

כל אדם ואדם חייב לקיים משימה מוחשית התובעת מליו.

מבחינה זו אין לו תמורה, אף אין חייו יכולים להישנות.

מכאן שתפקידו של כל אדם ואדם הוא אחד ויחיד,

והוא הדין לשעת הכושר המסוימת לקיימו. (שם 132)

❖ **האם הרגשתם חלילה תחושה של "ריק קיומי"?**

❖ **האם תחושת שליחות עשויה לסייע בפתרון הבעיה?**

❖ **האם הצלחתם להגדיר שליחות או ייעוד אישי?**

נספח מספר 4

מאמר I. אנא אלי

מאמר II. עשה אותי כלי

הפעלה מספר 6

על אהבת החסד

בין אדם לחולתו

"יותר ממה שהמעשה מורה על העושה, מורה הרצון על הרוצה"

(הראי"ה, ערפילי טוהר, צ"א)

רציונאל

חינוך תלמידים הרואים בכל אדם צלם אלוקים ודבקים בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו הינו עיקר מרכזי בחזון החמ"ד. מעורבות חברתית ועזרה לזולת, חסד ונתינה בהתאמה לכישוריו ויכולותיו של כל נער ונערה יש בהן ערך כפול הן למקבל והן לנותן הזוכה לרוממות רוח ולעשייה חיובית ואף מהנה. הפעלה זו עוסקת במשמעות חוויית הנתינה ובהיותה נדבך חשוב ומעצים בטיפוח זהות תרבותית של בני הנוער.

מטרות:

1. לעודד את המשתתפים להתבונן בזולתם ובסביבתם, להיות רגיש כלפי האחר ולדבוק בכלל של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו
2. להביא למודעות המשתתפים כי כל אדם מסוגל לתרום לזולתו על פי כישוריו ויכולותיו.
3. לברר עם המשתתפים את היכולות והאיכויות המיוחדות במעורבות חברתית דווקא של בני נוער.

מהלך הפעילות

שלב א' – קבוצתי: "ואהבת לרעך כמוך"

המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות בנות 3-4 משתתפים ויבקש מכל קבוצה לבצע את המשימות בדף המשימה "מעורבות חברתית ב..." (נספח מס' 1, א'-ח').

המנחה יעצור את עבודת הקבוצות וידגיש בפניהם את העיקרון עתיק היומין "ואהבת לרעך כמוך" ואת ביטויי בחזון החמ"ד המציב לעצמו כמטרה כח כולנו נתחנך לראות בכל אדם צלם אלוהים ולדבוק בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו.

המנחה יבקש מן המשתתפים לבצע את המשימה לאור עקרונות חשובים אלו

למנחה: כדאי לבחור את מקומות ההתנסות המעשית לקבוצה.

שלב ב' - במליאה

- המנחה יערוך משחק תפקידים ויבקש מכל קבוצה לבחור שני נציגים: "מראיין" ו"מרואיין". כדאי להכין מראש מקום מתאים לראיון: שולחן, כסאות וכיו"ב.
- ה"מראיין" יספר ויתאר את המקום בו הוא מציע לבני נוער לקיים את ההתנסות המעשית וישאל את ה"מרואיין" שאלות אשר יכוונו לשני הנושאים הבאים: היתרונות והאתגר במקום זה והתכונות הנדרשות לאישיותו של הנער והנערה הפועלים במקום זה.

שאלות להובלת הריאיון:

- מה מניע אותך למעורבות חברתית?
- האם התנסית בעבר בתחום דומה?
- האם חשוב לך להתנסות דווקא במוסד שלנו?
- מה, לדעתך, הייחודיות בך ותרומתך לנו?
- אלו קשיים אתה צופה שיהיו לך בהתנסות המעשית במקום זה במידה ותתקבל?
- מה התכונה הכי משמעותית באישיותך שבזכותה כדאי לנו לקבל אותך?
- האם אינך חושש שנושא המעורבות החברתית יגזול מזמנך הפנוי?
- האם אינך חושש כי עשייתך החברתית במקום תפגע בתחומי עיסוק אחרים, כגון: לימודים, חברים, חוגים, בילויים וכד'.⁵⁵

• המנחה יערוך טבלה על הלוח

היתרונות והאתגר במעורבות חברתית	והתכונות הנדרשות לאישיותו של הנער והנערה במקום ההתנסות המעשית

וירשום את תשובות "המרוויינים" בהתאמה.

(**למנחה:** במידה ואותן תכונות חוזרות על עצמן, עבור כל חזרה, המנחה ימתח קו מתחת לתכונה שכבר נאמרה וכך יביא לידי ביטוי את תרומתן של כל הקבוצות).

שאלות לדין:

1. כיצד הרגשתם בעת הריאיון?
 2. מה ניתן ללמוד משפע היתרונות במעורבות חברתית?
 3. מה ניתן ללמוד ממגוון התכונות של הנוער בהתנסות המעשית?
 4. האם, לדעתכם, יש צורך בהתאמה בין מקום ההתנסות המעשית לבין אופיו וכישוריו של האדם? נמקו!
- המנחה יחלק למשתתפים את הסיפור "אין לך אדם שאין לו שעה" (נספח מס' 2) ויקרא באוזניהם.
5. מה ניתן ללמוד מסיפור זה אודות מעורבות חברתית בכלל והתאמת תכונות האדם בפרט?
 6. מעורבות חברתית בכל מקום ומכל סוג יש בה נתינה גדולה. כפי שעולה מן הסיפור עלולים להיווצר קשיים או קונפליקטים מסוגים שונים (משפחה, בית ספר, חברים, חוגים, בילויים וכו').

א. מנו קשיים אפשריים והביאו דוגמאות.

ב. כיצד, לדעתכם, ניתן להתגבר על קשיים אלה וליישב קונפליקטים שבין צורך הכלל לצורך

הפרט?

7. אומר הראי"ה: "עוד יתגלה בעולם הכוח של רצון האדם במציאות – כמה הוא מכריע..."

(ערפילי טוהר, מ"א). כיצד מתקשרים דברי הראי"ה עם ניצול שעות הפנאי ועשיית חסד באשר היא?

נספח מס' 1 א' מעורבות חברתית במוסד לנערות במצוקה

במוסד מתגוררות נערות בגילאים 10-14, חסרות בית ו/או תמיכה משפחתית משמעותית. הבנות חוו אלימות פיזית ונפשית בדרגות שונות, וזקוקות לתמיכה משמעותית. משימות

1. נסחו מודעה הפונה לתלמידי בית הספר ומבקשת מהם לצאת ולהתנסות במוסד זה. על המודעה לכלול:
 - א. הסבר קצר על המקום
 - ב. הסבר על החשיבות, היתרונות והאתגר במעורבות חברתית דווקא במקום זה.
 - ג. שלוש תכונות (לפחות) הנדרשות לאישיותו של האדם הרוצה לתרום במקום זה.
2. הנכם מעוניינים להתנסות במקום זה. לשמחתכם, זומנתם לראיון אצל מנהל המוסד המעוניין לבחור את המתאימים ביותר לעבודה עם הנערות החוסות. כתבו ארבעה נימוקים אשר עשויים לשכנע את מנהל המוסד לבחור דווקא אתכם. בנימוקיכם התייחסו להסברים שצוינו לעיל (במשימה מס' 1).

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____

בחרו נציג שיוזמן לראיון בפני המליאה ויציג את תוצרי חשיבתכם.

נספח מס' 1 ב'
מעורבות חברתית
במועדון ילדים בעלי מוגבלויות

למועדון זה מגיעים ילדים בעלי מוגבלויות פיזיות בדרגות שונות בגילאי בית הספר היסודי. המועדון מהווה מסגרת לשעות אחר הצהריים ומתקיימות בו פעילויות וחוגים המותאמים לצרכי הילדים.
משימות

1. נסחו מודעה הפונה לתלמידי בית הספר ומבקשת מהם לצאת ולהתנסות במועדון זה.
על המודעה לכלול:
א. הסבר קצר על המקום.
ב. הסבר על החשיבות, היתרונות והאתגר במעורבות חברתית דווקא במקום זה.
ג. שלוש תכונות (לפחות) הנדרשות לאישיותו של האדם הרוצה לתרום במקום זה.

2. הנכם מעוניינים להתנסות במוסד זה.
לשמחתכם, זומנתם לראיון אצל מנהל המוסד המעוניין לבחור את המתאימים ביותר לעבודה עם ילדים בעלי מוגבלויות.
כתבו ארבעה נימוקים אשר עשויים לשכנע את מנהל המוסד לבחור דווקא אתכם.
בנימוקיכם התייחסו להסברים שצוינו לעיל (במשימה מס' 1).

א. _____

ב. _____

ג. _____

ד. _____

בחרו נציג שיוזמן לראיון בפני המליאה ויציג את תוצרי חשיבתכם.

נספח מס' 1 ג' מעורבות חברתית בבית אבות

משימות בבית האבות מתגוררים קשישים, שזהו ביתם. חלקם עצמאים וחלקם סיעודיים וזקוקים לעזרה רבה.

1. נסחו מודעה הפונה לתלמידי בית הספר ומבקשת מהם לצאת ולהתנסות במוסד זה.
על המודעה לכלול:
 - א. הסבר קצר על המקום
 - ב. הסבר על החשיבות, היתרונות והאתגר במעורבות חברתית דווקא במקום זה.
 - ג. שלוש תכונות (לפחות) הנדרשות לאישיותו של האדם הרוצה לתרום במקום זה.
2. הנכם מעוניינים להתנסות במוסד זה.
לשמחתכם, זומנתם לראיון אצל מנהל המוסד המעוניין לבחור את המתאימים ביותר לעבודה עם הקשישים בבית אבות.
כתבו ארבעה נימוקים אשר עשויים לשכנע את מנהל המוסד לבחור דווקא אתכם.
בנימוקיכם התייחסו להסברים שצוינו לעיל (במשימה מס' 1).

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____

בחרו נציג שיוזמן לראיון בפני המליאה ויציג את תוצרי חשיבתכם.

נספח מס' 1 ד' מעורבות חברתית בארגון חלוקת מזון

בארגון זה אורזים מזון הנאסף על ידי תרומות ומחלקים אותו למשפחות נזקקות.
משימות

1. נסחו מודעה הפונה לתלמידי בית הספר ומבקשת מהם לצאת ולהתנסות בארגון זה. על המודעה לכלול:
 - א. הסבר קצר על המקום
 - ב. הסבר על החשיבות, היתרונות והאתגר במעורבות חברתית דווקא במקום זה.
 - ג. שלוש תכונות (לפחות) הנדרשות לאישיותו של האדם הרוצה לתרום במקום זה..
2. הנכם מעוניינים להתנסות במוסד זה. לשמחתכם, זומנתם לראיון אצל מנהל המוסד המעוניין לבחור את המתאימים ביותר לעבודה באריזת מצרכי מזון וחלוקתם למשפחות נזקקות. כתבו ארבעה נימוקים אשר עשויים לשכנע את מנהל המוסד לבחור דווקא אתכם. בנימוקיכם התייחסו להסברים שצוינו לעיל (במשימה מס' 1).

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____

בחרו נציג שיוזמן לראיון בפני המליאה ויציג את תוצרי חשיבתכם.

נספח מס' 1 ה' **מעורבות חברתית**

בחונכות ילדים ממשפחות רווחה

מטרת החונכים להיות מעין אחות גדולה לילדים ממשפחות המטופלות על ידי לשכת הרווחה בעירייה. על החונך לעזור לחניך בשיעורי בית, לטייל עימו, לשוחח, לתת לו תשומת לב ועזרה בכל תחום שיוכל.

משימות

1. נסחו מודעה הפונה לתלמידי בית הספר ומבקשת מהם לצאת ולהתנדב במפעל חינוכי זה.

על המודעה לכלול:

א. הסבר קצר על המקום

ב. הסבר על החשיבות, היתרונות והאתגר בהתנדבות דווקא במקום זה.

ג. שלוש תכונות (לפחות) הנדרשות לאישיותו של המתנדב.

2. הנכם מעוניינים להתנדב במוסד זה.

לשמחתכם, זומנתם לראיון אצל מנהל המוסד המעוניין לבחור את המתאימים ביותר לעבודת חונכות ילדים ממשפחות רווחה.

כתבו ארבעה נימוקים אשר עשויים לשכנע את מנהל המוסד לבחור דווקא אתכם. בנימוקיכם התייחסו להסברים שצוינו לעיל (במשימה מס' 1).

א. _____

ב. _____

ג. _____

ד. _____

בחרו נציג שיוזמן לראיון בפני המליאה וציג את תוצרי חשיבתכם.

נספח מס' 1 ו' מעורבות חברתית

בהדרכה בתנועת נוער

המדריכים בתנועה יובילו את חניכיהם לאור ערכיה, יקיימו פעילויות חינוכיות וחוייטיות בעלות ערך ומוסר, ילוו לטיולים, יקיימו שיחות אישיות וידאגו לצרכיהם החברתיים.

משימות

1. נסחו מודעה הפונה לתלמידי בית הספר ומבקשת מהם לצאת ולהתנסות בתנועה זו.

על המודעה לכלול:

א. הסבר קצר על המקום

ב. הסבר על החשיבות, היתרונות והאתגר במעורבות חברתית דווקא במקום זה.

ג. שלוש תכונות (לפחות) הנדרשות לאישיותו של האדם הרוצה לתרום במקום זה..

2. הנכם מעוניינים להתנסות במוסד זה.

לשמחתכם, זומנתם לראיון אצל מנהל המוסד המעוניין לבחור את המתאימים ביותר לעבודה בהדרכה בתנועת הנוער.

כתבו ארבעה נימוקים אשר עשויים לשכנע את מנהל המוסד לבחור דווקא אתכם. בנימוקיכם התייחסו להסברים שצוינו לעיל (במשימה מס' 1).

א. _____

ב. _____

ג. _____

ד. _____

בחרו נציג שיוזמן לראיון בפני המליאה וציג את תוצרי חשיבתכם.

נספח מס' 2

אין לך אדם שאין לו שעה

הסיפור הבא מתחיל ביום בו התקשר אלי ממלא מקום מנהל סניף מד"א בבת ים ושאל אותי אם אוכל להתנדב במשמרת בוקר כנהג אמבולנס. "חסר לי נהג", רטן.... חשתי אחריות, חיידק מד"א זורם בעורקיי וכמובן הסכמתי. תברה, איתה תכננתי להיפגש באותו בוקר, כעסה מאוד על שהפתעתי אותה עם התנדבות למשמרת, אך הסברתי לה שאם היא לא תוותר ומחר נשמע בחדשות שמישהו מת כי לא היה אמבולנס בבת ים, יהיו לה ייסורי מצפון.

באותו בוקר הגעתי מוקדם כדי לבדוק את האמבולנס, הכנתי חלוק, הכול היה מוכן, רק דבר אחד שכחתי להביא, כלומר לא בדיוק שכחתי, אבל למי שמסתכל עלי זה חסר: היד השנייה שלי. נולדתי חסר אמה וכף יד שמאל... פעמים רבות, כשהייתי מגיע למקום תאונה אנשים היו מתבלבלים ושואלים: "מי הפצוע כאן?!"

בבוקר המשמרת הגיע יניב, מתנדב צעיר בתחנה, תלמיד תיכון בכיתה יא' שהבריז מהלימודים. אמרתי לו: "אין מצב שאתה עולה לאמבולנס אם הברזת...". הוא "מכר" לי סיפור על יום של"ח, האמנתי לו ואמרתי: "יאללה, שים חלוק, נוסעים".

לא תיארתי לעצמי מה עומד לקרות באותו היום. הקריאה הראשונה הייתה של מישהו עם הפרעות קצב... ופינינו אותו לבית החולים. בעודנו מחליפים סדין ומארגנים את האמבולנס לחולה הבא נשמעה קריאה בקשר "מיקי, סע לאזור התעשייה בבת ים, יש שם מישהו עם חתך עמוק". אמרתי לעצמי תוך כדי נסיעה, חתך עמוק?!, הם תמיד מגזימים, זו בטח שריטה, ולא הבנתי למה התורן בקשר נשמע לחוץ...

הידיעה שמדובר באירוע רציני החלה לחלחל להכרתי, כאשר ראיתי את אחד הפועלים עם סינר וכובע של אופים מאותת לי עם היד להיכנס מאתים מטר לפני המפעל. אמרתי ליניב: "קח את תיק החבישה, אני אקח את החמצן". בעודי יוצא מן האמבולנס פונה אלי אחד מבלשי המשטרה ושואל: "אתה יודע על מה מדובר?!", "כן בטח", אמרתי, "מישהו עם חתך". "כמעט", הוא אומר לי, "זו קטיעה מלאה...". היו לי ארבע שניות לקלוט מה הוא אומר, ואז ראיתי הכול. הפועל ישב על כיסא בתוך שלולית דם, כאשר ידו הימנית קטועה מתחת לכתף וגם חלק מאזנו. הוא התייפח מכאבים וכשראה אותי נבהל, מילא לאבד את היד, אבל מה הסיכוי שהחובש שבא לטפל בך גם הוא קטוע יד?!

יניב הגיש לי חסם עורקים וזה עבד. ביקשתי ממנו שיביא את האלונקה ואת ערכת עירוי הנוזלים מהאמבולנס ושיזמין דחוף תגבורת של נט"ן, שם יש צוות עם רופא. כשחזר והגיש לי את העירוי הודיע: "אין נט"ן, הם עסוקים בהחייאה". פתחתי את עירוי הנוזלים, ניסיתי להחדיר אותו, אבל בקושי נראו ורידים וידי רעדה. למרות שהייתי מיומן מאד, העירוי לא נכנס והחלטנו להעלות אותו לאלונקה. צעדנו במהירות לכיוון האמבולנס ורעדנו. ביקשתי מיניב, שייתן לו מקסימום חמצן והודעתי בתחנה: "אני מפנה, תבטל את הנט"ן". לקחתי בחשבון שהמרחק עד בית החולים הוא כשמונה דקות ואישרו לי בקשר כי זו החלטה נכונה.

עברתי למושב הנהג ונסענו במהירות לבית החולים. בדרך ביקשתי שיודיעו לרופאים לחכות במיון כשידי האחת על הקשר לדיווחים והסדרת התנועה וחצי היד השנייה על ההגה מנווטת את האמבולנס. במצב זה הגעתי למיון, יניב מאחור מחזיק ביד אחת את מסכת החמצן, ביד השנייה את המיכל עם היד הקטועה. עשיתי חבירה מסודרת למנהל חדר המיון שחיכה לנו והעברתי את החולה למיטה.

למחרת הופיעה כתבה בעיתון "מעריב", שזו כותרתה: "החובש הגידם טיפל בפועל שידו נקטעה", שם התנוססה תמונתי על רקע אמבולנס.

הפעלה מספר 7

אפשר לעזור?

בין אדם לזולתו

על-פי "שמונה מעלות בצדקה" לרמב"ם

רציונל:

חינוך יומיומי של תלמידים, לאורך שנים, לראות כל אדם בצלם אלוקים ולדבוק בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו, מאפשר לתלמידים להתקדם במידת עשיית החסד. הרמב"ם מונה שמונה מעלות בצדקה ומעניק לו מדרג חינוכי-ערכי של מעלת הנתינה, שלבים בהם יכול כל יחיד להעלות במדרגת הנתינה עד לדרגה העליונה. במה אמורים הדברים בכל מערכת יחסים, בכיתה, בבית הספר, בקהילה ובחברה כולה. הפעלה עשויה לעורר חשיבה רפלקטיבית אודות תהליכי הנתינה עצמה ובדרך זו להעצימה.

מטרות:

1. לבחון היבטים שונים בנתינה ובקבלה מתוך הבנה כי כולנו נבראנו בצלם ומתוך שאיפה לקיים את הכלל "ואהבת לרעך כמוך".
2. להבין את המשמעות של דרך הנתינה למקבל ולנותן.
3. להציע דרכים להעצמת הנתינה שלנו לאחרים.

אוכלוסיית היעד: חטיבת ביניים וחטיבה עליונה.

משך הפעלה: 45 דקות.

עזרים

- מטפחות לקשירת עיניים.
- "שמונה מעלות לצדקה" – דף לגזירה (נספח 1).
- "שמונה מעלות לצדקה" לרמב"ם (נספח 2).

מהלך הפעילות

שלב א' – משחק פתיחה

המנחה יבקש משלושה זוגות של מתנדבים לצאת מהכיתה. במרכז הכיתה יונחו מכשולים (שולחנות, כיסאות, תיקים וכד'). זוגות המתנדבים יוכנסו לכיתה כשעיני אחד מבני הזוג מכוסות (כל פעם זוג אחד). על הזוגות לעבור מקצה אחד של הכיתה לקצה האחר כשהמשתתף ללא הכיסוי על עיניו מוביל את מכוסה העיניים. כדאי לאפשר לבני הזוג להתחלף בתפקיד.

שאלות לדין

לזוגות

- כיצד הרגשתם כמובילים?
- כיצד הרגשתם כמובלים?
- באיזה תפקיד הרגשתם נוח יותר?
- מה עזר לכם ומה הקשה עליכם בתרגיל?

לשאר המשתתפים

- איך הייתה בעיניכם התקשורת בין הזוגות?
- מה המשמעות של כיסוי העיניים?
- האם גם אנחנו לפעמים לא רואים וצריכים הובלה? הסבירו.
- מה הייתם מצפים מהמוביל לעשות כדי שההובלה תהיה יעילה ומכבדת?

דברי קישור: בחיים, לעתים אנו זקוקים לעזרה ולעתים אנו עוזרים לאחרים. יש דרכים שונות להענקת עזרה. הרמב"ם עסק בסוגיה זו ודירג רמות שונות של נתינה. ננסה לדרג את דרכי הנתינה בהתאם לחיינו היום.

שלב ב' – קבוצתי

- כל קבוצה תקבל דף שבו מפורטות שמונה המעלות לצדקה של הרמב"ם (נספח 1). אפשר לחלק דף שבו המעלות כתובות לא לפי סדר הדירוג או לחלק כרטיסיות שעל כל אחת מהן מעלה אחרת.
- **המנחה ידגיש באוזני המשתתפים כי כולנו בני אדם וכולנו נבראנו בצלם, כפי שבאים הדברים לידי ביטוי גם במטרות של חזון החמ"ד.** המנחה יבקש מכל אחד מן המשתתפים לדרג, באופן אישי, מן הרצוי אל הפחות רצוי, מה היו רוצים שיעשו למענם במקרה של קושי. (המנחה יבקש מהם לשמור את הדרוש האישי)
- המשתתפים, כקבוצה, ידרגו את מעלות הנתינה לפי רמתן בעיניהם – מהגבוהה ביותר לנמוכה ביותר.

שלב ג' – במליאה

הקבוצות יציגו ויסבירו את הדירוג שלהן.

שאלות לדיון

1. כיצד בניתם את דירוג המעלות? האם הייתה הסכמה ביניכם? הסבירו.
2. לדעתכם, מדוע החליט הרמב"ם לדרג את המעלות?

המנחה יציג למשתתפים את הדירוג של הרמב"ם (נספח 2).

3. במה דומה דירוג הרמב"ם לדירוג שלכם ובמה הוא שונה? לדעתכם, ממה נובע השוני?
4. לדעתכם, אילו עקרונות הנחו את הרמב"ם בדירוג?
5. הרמב"ם התייחס לנתינה בעילום שם כנעלה יותר מנתינה שבה זהות הנותן ידועה. מדוע לדעתכם? (ויותר על פרסום, על כבוד, על תדמית ציבורית חיובית, על הכרת תודה, מניעת בושה מהמקבל וכד').
6. לדעתכם, מדוע דרג הרמב"ם את הנתינה מתוך עצב כנמוכה ביותר? נסו להדגים.
7. נסו להסביר ולהדגים את הנתינה שהרמב"ם החשיב כנעלה ביותר. לדעתכם, מדוע היא הייתה הנעלה ביותר לדעתו? (להתייחס למשמעות של עזרה לטווח ארוך).
8. הציעו דרכים להעלאת המעורבות החברתית שלכם לדרגה גבוהה יותר של נתינה. הדגימו.

נספח 1 – "שמונה מעלות בצדקה"

לפניכם שמונה דרכים למתן צדקה.

דרגו אותן לפי שיקול דעתכם – מהדרך הרצויה ביותר עד הדרך הפחות רצויה.

"הנותן צדקה לעניים ולא ידע למי נתן ולא ידע העני ממי לקח."

(הנותן אינו יודע למי נתן, המקבל אינו יודע ממי קיבל)

"שייתן לו אחר שישאל." (שייתן לנזקק אחרי שביקש)

"שייתן לו בעצב." (לצאת ידי חובה)

"שידע העני ממי נטל ולא ידע הנותן."

(המקבל יודע ממי קיבל, הנותן אינו יודע למי נתן)

"שייתן לו פחות מן הראוי בסבר פנים יפות."

(הכמות מעטה, אך הנתינה בלב שלם)

"המחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מתנה או הלואה או עושה עמו שותפות

או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול."

(תומך בנזקק, מציע לו הלואה, עושה אתו שותפות או מציע לו עבודה)

"שייתן לו בידו קודם שישאל."

(שייתן לנזקק לפני שביקש)

"שידע הנותן למי ייתן, ולא ידע העני ממי לקח."

(הנותן יודע למי נתן, המקבל אינו יודע ממי קיבל)

נספח 2 - "שמונה מעלות בצדקה" לרמב"ם

שמונה מעלות יש בצדקה, זו למעלה מזו: מעלה גדולה שאין למעלה ממנה – זה המחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מתנה או הלוואה או עושה עמו שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול, ועל זה נאמר: "החזקת בו גר ותושב וחי עמך" (ויקרא כה, לה). כלומר: החזק בו עד שלא ייפול ויצטרך.

פחות מזה – הנותן צדקה לעניים ולא ידע למי נתן ולא ידע העני ממי לקח, שהרי זו מצווה לשמה. כגון: לשכת חשאים שהייתה במקדש שהיו הצדיקים נותנים בה בחשאי והעניים בני טובים מתפרנסים ממנה בחשאי, וקרוב לזה – הנותן לתוך קופה של צדקה, ולא ייתן אדם לתוך קופה של צדקה אלא אם כן יודע שהממונה נאמן וחכם ויודע להנהיג כשורה, כרבי חנניה בן תרדיון.

פחות מזה – שידע הנותן למי ייתן, ולא ידע העני ממי לקח. כגון גדולי החכמים שהיו הולכין בסתר ומשליכין המעות בפתחי העניים. וכזה ראוי לעשות, ומעלה טובה היא, אם אין הממונין בצדקה נוהגין כשורה.

פחות מזה – שידע העני ממי נטל, ולא ידע הנותן. כגון גדולי החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהם ומפשילין לאחוריהם ובאים העניים ונוטלין, כדי שלא תהיה להם בושה.

פחות מזה – שייתן לו בידו קודם שישאל.

פחות מזה – שייתן לו אחר שישאל.

פחות מזה – שייתן לו פחות מן הראוי בסבר פנים יפות.

פחות מזה – שייתן לו בעצב.

הפעלה מספר 8

מה ה' אלוקיך דורש ממך...

בין אדם לעצמו ולזולתו

אהבת חסד והצנע לכת עם ה' אלוקיך

(מיכה ו')

רציונל:

חזון החמ"ד שואף לטפח הן תלמידים בעלי מידות טובות השואפים לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים והן תלמידים הרואים בכל אדם צלם אלוקים ודבקים בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו. מטרות אלו מזינות ומשלימות זו את זו. מעורבות חברתית, תרומה לחברה וכדו' הינם ביטויים מודרניים לערך יסודי ומרכזי בעולם היהודי – חסד. היבטים רבים יש למידת החסד בעולם. הדדיות, יוזמה, קבלה, טבעיות ועוד. בספר משלי נאמר: "גומל נפשו איש חסד" – כלומר אדם העושה חסד עם זולתו מעניק לאחר, גומל תמיד חסד לעצמו. בהפעלה זו ננסה לברר את המניעים האנושיים השונים לעשיית חסד, ולהעצים את עשיית החסד באמצעות ברור זה.

מטרות:

1. להביא למודעות המשתתפים כי עשיית חסד עם הזולת היא חובה וזכות כאחד - חובה מצד מצוות הצדקה השונות וזכות מצד רוממות הנפש ומימוש העצמי של הנותן.
2. להביא למודעות המשתתפות שהתרומה לזולת ולחברה הכלולה במקורותינו במונח "חסד" היא מערכי היסוד של היהדות.
3. לברר עם המשתתפים מהם המניעים השונים לעשיית חסד.

עזרים:

נספח מספר 1: כרטיסי מקורות לכל קבוצה.
נייר וכלי כתיבה.

משך ההפעלה: 45 דקות.

מהלך ההפעלה:

שלב א – אישי במליאה

המנחה יבקש מכל משתתף לרשום לעצמו על פתק את המניע האישי שלו לרצון למעורבות חברתית או למעשה של תרומה לחברה.

המנחה יבקש ממספר משתתפים להביע את המניע שלהם למעורבות חברתית.

המנחה ירשום את המניעים על הלוח.

שאלה לדין

מתי נחשבת מעורבות חברתית ל"מעשה חסד"? (כאשר מבקשים מאדם עזרה והוא נענה לה, הוא מקיים מצווה. כאשר הוא יוזם את העזרה, זה נחשב מעשה חסד).

שלב ב – קבוצתי

המנחה יחלק את המשתתפים לשש קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס מקורות שונה, תלמד את קטע המקור ותענה על השאלות:

מהו המניע המרכזי לעשיית חסד על פי המקור שקיבלתם?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

שלב ג – במליאה

כל קבוצה מדווחת על המניע המרכזי לעשיית חסד במקור שקיבלה.

שאלות לדין:

1. אילו מהמניעים מדברים אליכם במיוחד? מדוע?
2. באיזה מקור מוצאים מניע שמקל על המקבל?
3. חזון החמ"ד מציב בפנינו שני אתגרים מחד בין אדם לעצמו ומאידך בין אדם לזולתו. האם אתגרים אלו סותרים או משלימים זה את זה? כיצד הדברים באים לידי ביטוי במקורות בהם עיינתם?

כרטיסי מקורות בנושא: חסד ונתינה

i. מקור מס' 1

1. א הקב"ה בכוונה ברא את הברייה של האדם באופן זה שכל אדם נזקק לעזרתו של הזולת וכמעט שלא מצוי שהאדם יוכל לסדר את ענייניו לבדו ותמיד הוא זקוק לעזרת אחרים כי כך ברא הקב"ה את הבריאה שיהא האדם חסר וכל אחד משלים את השני כל אחד בשטח שלו (חפץ חיים, אהבת חסד).

1. ב כאשר ברא אלוהים את האדם עשהו לנותן ונוטל. כוח הנתינה הוא כוח עליון ממידות יוצר הכל ברוך הוא, שהוא מרחם ומיטיב ונותן מבלי לקבל דבר בתמורה. וככה עשה את האדם ככתוב: "בצלם אלוקים עשה את אדם" כי יוכל לרחם, להיטיב וליתן (על-פי "מכתב מאליהו", מאת הרב א.א. דסלר).

מה המניע המרכזי לעשיית חסד במקור זה?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

מקור מס' 2

והטעם בכל זה כי הקב"ה הוא אבינו הוא מלכנו ורוצה תמיד לעזור לנו והוא הנהיג בבריאה שכדי שיזכה אדם לברכה מאת ה' הוא צריך לתת לחברו ועל ידי שנותן לחברו הוא מעורר על עצמו בשמים את מידת הנתינה ומן השמים מרחמים עליו ונותנים לו בכפל כפליים יותר מאשר נתן לחברו. ולכך כדי שיזכה האדם לברכה והצלחה לכך מזמינים לו כל מיני אופנים של גמילות חסדים לעזור לחברו, כדי שיזכה להתברך מן השמים. ונמצא שכשגומל חסד לחברו הרי הוא גומל חסד לעצמו, וכמו שנאמר במשלי "גומל נפשו איש חסד" כלומר שהאדם העושה חסד לאחרים הרי הוא גומל חסד עם עצמו.

מה המניע המרכזי לעשיית חסד במקור זה?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

מקור מס' 3

ידוע שכוח הצדקה והחסד מגביר מידת הרחמים וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק "ונתן לך רחמים ורחמך" כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים.

(החפץ - חיים, בסוף ספרו 'אהבת חסד').

מה המניע המרכזי לעשיית חסד במקור זה?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

מקור מס' 4

שלושה סימנים יש באומה זו: רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים (יבמות ע"ט ע"א). כל המרחם על הבריות, בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו (ביצה ל"ב ע"ב).

הרב סולובייצ'יק מרחיב רעיון זה במאמרו "הדגשת המוסריות ביהדות" ("פרקים במחשבת הרב" הרב אברהם בית-דין עמ' 142-146) ושואל: האם רגש הרחמים איננו הביטוי הטבעי לכל אדם אשר נברא בצלם אלוקים? ואם כן, האם אין הוא צריך להיות קניינה של האנושות כולה?!

מדוע אפוא מאפיינים סימנים אלה רק אותנו? שואל הרב סולובייצ'יק.

ומשיב: אדם נברא "בצלם אלוקים", והוענקה לו היכולת לאהוב ולרחם. יכולת זו היא אכן קניינו של כל אדם. לכל אדם יש פוטנציאל לאהוב ולרחם. אולם, יכולת זאת ניתנת להדחקה ולעתים קרובות היא אכן מודחקת.

תפקיד האדם בעולמו הוא לעבוד על עצמו כדי להוציא יכולת זו מן הכוח אל הפועל; להפוך יכולת זו לצורך נפשי לאהוב ולרחם, צורך אשר יתבטא במעשים.

שירגיש אדם צורך להיטיב לחברו, לא רק כאשר הוא נדרש לכך, אלא ביוזמתו.

מה המניע המרכזי לעשיית חסד במקור זה?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

מקור מס' 5

לפני כל פרק ממסכת אבות אנו מקדימים את המשנה: " כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא". משנה זו אינה חלק ממסכת אבות. היא תחילת הפרק העשירי של מסכת סנהדרין! מדוע אפוא נוספה משנה זו לכל פרק מפרקי אבות?

ההסבר מובא ב"ילקוט מעם לועז":

לפי שכל מלאכה שאדם מתחיל לעשות, צריך שיידע תחילה התכלית של אותה מלאכה. שאם אינו יודע תכליתה, אינו עוסק בה מתוך חיבה, כיוון שאינו יודע מה התועלת, היוצאת מן המלאכה שהוא עושה. למשל, אם אדם בונה בית, הוא בונה בחיבה, כיוון שיודע התכלית של המלאכה, כדי שיהיה לו בית לדור בו. וכן בכל מלאכה ומלאכה. לכן נוהגים לקרוא משנה זו, כדי ללמדנו שעיקר הלימוד הוא לקיים מצוות, שבהן זוכים לחיי העולם הבא.

לפני חכמינו, אשר הנהיגו את לימוד מסכת אבות, עמדה מטרה חינוכית: כיצד לעורר מוטיבציה לקיום המצוות? הם הבינו, שאם לא ברור לאדם "לשם-מה זאת לו", כל פעולה קלה תיחשב בעיניו עול, והוא עלול לא לעשותה.

לכן צרפו את המשנה ממסכת סנהדרין, המבליטה את חשיבות המצוות: קיום המצוות מזכה אותנו בחיי העולם הבא. זה חשוב לנו!

מה המניע המרכזי לעשיית חסד במקור זה?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

מקור מס' 6

כאשר ביקש אליעזר עבד אברהם להקים בשליחות אדוניו את בית אברהם זיהה את הדיוקן האנושי המיועד והמתאים לכך שמנחה אותו מידת החסד ("אותה הוכחת לעבדך ליצחק"). מכיוון שנמצאו ברבקה סימני חסד הייתה ראויה לבית אברהם ולזכות בבניין בית ישראל כולו. זהו היסוד שעליו יתכונן הבית כולו, יסוד עם למופת בשביל כל האנושות.

חסד היא הנקודה אשר העולם כולו הושתת ממנה וכל קיומו עליה.

העולם יכול להתקיים רק בזכות איש החסד הדבק במידותיו של בורא העולם, שרצונו להיטיב עם בריותיו. (מתוך: "נחלת יוסף", הרב יוסף זאב הלוי, עולם חסד יבנה עמוד 200.)

מה המניע המרכזי לעשיית חסד במקור זה?

הביאו דוגמא למעשה חסד שעשיתם או הייתם עדים לו בו בא לידי ביטוי מניע זה.

חזון החמ"ד - מחולל מציאות

אברהם ליפשיץ

שנת השמיטה מזמנת לנו אפשרות לעצור, לשהות מעט, להרפות, לנסות בתוך השגרה- להפסיק את השגרה...

שנת השמיטה קוראת לנו להתבונן על מקורות היניקה שלנו, לחזור לבית המדרש, לחפור בבארות המים ולשאוב קדושה ורוח.

בשנת השמיטה אנו מבקשים לחלום, לצאת וללכת רחוק ככול שניתן במחשבה. להתפלל לעיניים הרואות למרחוק העוזבות את ה"כאן ועכשיו". להיות דומים לחוזים ולנביאים של דורות קודמים.

על שנת השמיטה כתב הרב זצ"ל: **את אותה הפעולה שהשבת פועלת על כל יחיד, פועלת היא השמיטה על האומה בכללה. צורך מיוחד הוא לאומה זו, שהיצירה האלוקית נטועה בקרבה באופן בולט ונצחי, כי מזמן לזמן יתגלה בתוכה המאור האלוקי שלה בכל מלוא זוהרו, אשר לא ישביתוהו חיי החברה של עול עם עמל והדאגה, הזעף והתחרות אשר להם, למען תוכל להתגלות בקרבה פנימה טהרת נשמתה בכללותה... והניגוד המתמיד שבין השמיעה האידיאלית להכרזה של חסד ואמת, חמלה ורחמים לבין הנגישה והכפייה ולחץ והקפדה של קניין ורכוש... הנה הפסקת הסדר החברתי... מתקופה לתקופה, מביאה לאומה זו לידי עלייתה העצמית...**

בשנת השמיטה השנה, התשע"ה, נשתדל כולנו, להיענות לקריאה הגדולה של הרב זצ"ל, הנוגע בלזז ובמשמעות הפנימית שלה. יש צורך מיוחד שהיצירה האלוקית הנטועה בקרבנו תתגלה במלוא זוהרה. יש ניגוד מתמיד בין חיי העמל והדאגה הזעף והתחרות במציאות חיינו היומיומיים, לבין ההכרזה שלנו הכנה, לחסד לחמלה ולרחמים. היכולת להפסיק את הסדר החברתי מתקופה לתקופה תביא לידי עלייה עצמית.

אנו מבקשים השנה לעסוק בחזון החמ"ד.

חזון החמ"ד שנכתב ע"י כולנו, במעגלים שונים, איננו חדש.

ברכתנו של הקב"ה לאברהם אבינו: **"כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" אחריות לדור שלנו להמשיך את מסורת הדורות לאומה כולה, ללכת בדרך ה', להמשיך באותה דרך ולנסות לסלול ולתרום את תרומתנו לדרך, בצדק ובמשפט - זה חזון החמ"ד!**

לקבל את הצו האלוקי שניתן לאברהם "לך לך" ולחיות בתחושה של הליכה אינסופית בשליחות מתמדת כלפי תלמידינו ובענוה בתחושת שליחות לאומה כולה להיות חברת מופת - **זה חזון החמ"ד!**

"ויצא יעקב מבאר שבע... ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" ... סולם יעקב שראשו בשמים והוא מוצב ארצה- חיבור של שמים וארץ, חומר ורוח, קודש וחול, תורה וחיים - **זה חזון החמ"ד!**

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" שמצווה הקב"ה מפי משה רבנו, שאיננו חיים כפרטים בלבד, אלא תפקידנו הוא לחיות כציבור, אומה בארצה החיה חיים שלמים במדינה יהודית ודמוקרטית, במוסר עליון ביושר ובטוב - **זה חזון החמ"ד!**

גדעון המבקש את התערבותו של הקב"ה לסייע לעמו ישראל ושואל: "ויש ה' עמנו, ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר סיפרו לנו אבותינו" ... הוא דוגמה למנהיג שאכפת לו מעם ישראל, כואב את כאבו, חי את מצוקותיו, פועל למען עמו, וזועק לה". "לך בכרך זה והושעת את ישראל... הלא שלחתיך אומר לו מלאך ה'. בכוח האכפתיות הדאגה ומסירות הנפש למען עם ישראל, בענוה גדולה, חינוך לשליחות, לנתינה, לחיים אידיאליסטיים למען עמנו וערי אלוקינו - **זה חזון החמ"ד!**

" ויאמר אלי בן אדם התחיינה העצמות האלה... כה אמר ה' לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחייתם... והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל... וידעתם כי אני ה'". לקרא את נבואתו של יחזקאל - חזון העצמות היבשות, "לצבוט" את עצמנו ולהודות על הזכות לחיות את מימוש החזון!! **זה חזון החמ"ד!**

המשנה הראשונה במסכת אבות "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים" ... והם מסרו לנו, ואנו בנאמנות ממשיכים ומתפללים להעביר את התורה במרוץ השליחים לדורות הבאים באמונה ובאהבה גדולה - **זה חזון החמ"ד!**

" הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" דאגה לזולת, חינוך לאהוב כל אחד מישראל וחביב אדם שנברא בצלם - **זה חזון החמ"ד!**

חזון החמ"ד - "יין ישן בקנקן חדש" זה השרטוט השלם החדש המתאים לימינו, שבסיסו ועקרונותיו מושתתים על הררי קודש.

את הפסוק בתהילים "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים" ניתן לבאר בשתי צורות. אפשרות אחת- אנו זוכים בימינו אלה לחיות את החלום שחלמו הנביאים והמשוררים. אנו כחולמים כשאנו רואים במו עינינו ומציאות חיינו - את שיבת ציון השלישית. והפירוש הנוסף - מתוך החיים שבהם אתה מצוי וחי- תנסה לחלום רחוק!!! (כך סיפר לי בחור תלמיד חכם, שהרב שג"ר זצ"ל מתחת לחופה היה נוהג לומר לזוגות הנישאים: "אתם לא רק מממשים ברגע זה חלום,

אלא מכאן אתם נקראים לחלום.... החיים היותר שלמים של משפחה, של בית ההולך ונבנה, זה הרצון והיכולת לא להפסיק לחלום.

אלה שתי תנועות שונות שיש מפגש ביניהן. אחת הקוראת לחלום! מתוך חזון החמ"ד, חלום אישי של כל תלמיד, כל מורה וכל הורה, וחזון קהילתי- של כיתה, של חדר מורים או של מוסד חינוכי. והשנייה "מדברים חזון החמ"ד". לומדים את החזון ו"מתכתבים" אתו. מה נראה לנו מתאים להעצים במוסד החינוכי שלנו מתוך החזון, היכן הוא פוגש אותנו בחיינו, בהוראת המקצועות השונים, בעשייה החברתית והקהילתית, בעבודה על חיזוק עיצוב הזהות של עצמנו ותלמידינו.

החלום/ החזון.

על כנפי נשרים / מאת רבקה אליצור

שלושה אחים ושלוש אחיות היו לו לציון, כולם צנומים ושחרחרים, ועיני כולם גדולות ויפות.

בבית קטן ודל עשוי חמר ישבה כל המשפחה, ואיתם סב זקן. היה סבו של ציון עיוור, לא יכול לראות.

כל היום היה הסב יושב בפתח הבית וקורא פרקי תהילים...

כשהיה ציון מתקרב אל הסב, היה הסב מכיר אותו, אף על פי שלא היה רואה אותו.

"ציון! מתי נעלה לציון?"

"במהרה בימינו, אמן" אומר ציון הילד כאשר למד מפי סבו.

בכל עת היה הסב מדבר על ארץ ישראל, וכשלא היה מדבר היה רואה אותה.

ואיך היה רואה אותה? הלא עיוור היה? בליבו ובנפשו היה רואה אותה.

וכך היה אומר:

טובה עשה הקב"ה שלקח ממני את מאור עיני, למען לא אראה עוד את הגלות החשוכה. העיניים אלה

הסומות אני רואה את ארץ ישראל.

הנה הכרמל, הנה הירדן והנה ירושלים.

וכשהיה מספר מה שראות עיניו הסומות בארץ ישראל היו פניו מאירים

וציון הילד שומע וכאילו גם הוא רואה את ארץ ישראל.

"ארץ ישראל היא ארץ זבת חלב ודבש" אומר הסב

פירות ארץ ישראל שמנים כחלב ומתוקים כדבש.

וציון מרגיש בפיו ובלשונו את טעם הפירות המתוקים של ארץ ישראל.

געגעויו של הסב לארץ ישראל דבקו גם בציון הילד ושניהם היו מפליגים על כנפי דמיונם ורואים עצמם עולים

לארץ ישראל.

"ואיך נעלה שמה, הידעת?"

"לא ידעתי סבי"

"איך לא ידעת ותורה למדת? כתוב בתורה: "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי"...

והנה יום אחד ציון אחז ביד סבו והוביל אותו אל התפילה בבי הכנסת, שם עמדו כל המתפללים סביב איש זר,

גבה קומה ובהיר פנים. "שליח מארץ ישראל" אמרו האנשים זה אל זה.

"מארץ ישראל!!"

והשליח אמר להם:

אחי בני ישראל יושבי תימן! בשורה גדולה הבאתי לכם. הנה קמה מדינת היהודים בארץ ישראל. יהודים

מכל קצוות תבל הקימו אותה, מדינת ישראל רוצה שתבואו אליה!

וסבו של ציון נושא קולו ואומר:

"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם

האל הנאמן

האומר ועושה

המדבר ומקיים

שכל דבריו אמת וצדק"

הריעו כל האנשים תרועת שמחה. חיבקו ונישקו את השליח מארץ ישראל ואמרו:

"ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"

וציון הנער כחולם.

לארץ ישראל לארץ ישראל!..."

עמוס עוז כתב על הסיפור (יהודים ומילים, עמ' 111): "סיפור מעשה" כולל בתוכו הן את מה שהיה ונברא

והן את מה שרק משל היה. אבל כל מעשייה היא מעשה, ועצם סיפור המעשה היא מעשה..."

בסיפור הילדים אנו פוגשים את התורה כולה, בעומק ובנגיעה במהות הדברים. הסבא העיוור, דווקא הוא חלם וראה למרחוק. לעתים יש צורך לעצום את העיניים, לא לראות את המציאות העכשווית, את הקשיים,

את החסמים, את התירוצים, ואת כוח המשיכה המושך כלפי מטה... כשאנו אומרים פעמיים ביום באהבה

:"שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" אנו עוצמים את העיניים, מכיוון שהמציאות לעיתים מבלבלת. היא

נראית כריבוי, ככוחות שונים, והפוסט-מודרניות הנותנת מקום לכול, עלולה להרחיק אותנו מההבנה של "ה'

אחד ושמו אחד". אנחנו עוצמים את העיניים, ואז ניתן לומר "שמע ישראל". רק כשאנו עוברים לחלום, ניתן

"לשוחח" עם יעקב אבינו, ולענות לו לשאלתו "שמא יש בכם מי שאינו הגון...ולכן איני יכול לגלות לכם

את הקץ?" את התשובה שענו לו בניו: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד".

הרב זצ"ל, קרא לחלום, "להסתער למרחקים למקור הפליאות "

**בכל עת אשר ישאך ליבך
עלות אל על, הוי כארי גבור,
ודע כי כח וחיים לך ירד,
אל תירא ממהומת גו,
מדלדול בשר ותשות חומר,
אור הנשמה יוסיף לך אומץ,
וזיו חייך מאד יאמץ.
היה חזק רוחי ואמיץ מאד,
עוף שחקים, עופה ברעיונך,
הסתער למרחבים, למקור הפליאות,
התרומם אל על והיה שגיב,
ובשגב תעלה, ברננה תתרומם,
אל תפחד, כי עזך עז נצח,
חיים גמא, שאף אורים לרויה.**

מרתין לותר קינג חזה למרחוק! (למרות הבדל הדק בין חזון לחלום, נתייחס אליהם כשווים)
(28 באוגוסט 1963, ניצבו 200,000 פעילי זכויות אדם למול מדרגות האנדרטה לזכר
אברהם לינקולן בושינגטון, ושמעו את מרטין לותר קינג, נושא נאום חוצב להבות
בזכות החופש, השוויון הגזעי, חירויות הפרט והאחווה הכלל-אנושית)
מתוך הנאום המפורסם:

אני שמח להיות עמכם היום, באירוע שיירשם בהיסטוריה כמפגן החופש הגדול ביותר בתולדות אומתנו

.

...

אני מודע לכך שחלקכם באתם לכאן לאחר פורענויות ומצוקות גדולות. כמה מכם הגעתם הישר מתאי כ לי צרים. כמה מכם הגעתם מאזורים בהם חתירתכם לחירותהותירה אתכם חבולים מגלי הרדיפות ופצו עים מרוחות האלימות המשטרית. אתם למודי סבל יצירתי. המשיכו לעבוד חדורים באמונה שסבל ש אינו מוצדק סופובגאולה. שובו למיסיסיפי, שובו לאלבאמה, שובו לדרום קרולינה, שובו לג'ורג'יה, שוב ו ללואיזיאנה, שובו לשכונות העוני ולגטאות של ערינו הצפוניות, בידיעה שהמצבהזה יכול איכשהו להש נתות, ואכן ישתנה.

אל נא נתפוש בעמק הייאוש. אני אומר לכם היום ידידי: למרות שאנו ניצבים בפני הקשיים של היום ומ חר, עדיין יש לי חלום. זהו חלום המושרש עמוק בחלוםהאמריקאי. יש לי חלום שיבוא יום ואומה זו תקו ם ותגשים את המשמעות האמיתית של עיקרי אמונתה:
"אנו מחזיקים באמיתות אלו כמובנות מאליהן, שכל בני האדםנבראו שווים." יש לי חלום שיום יבוא ועל גבעותיה האדומות של ג'ורג'יה, ישבו יחד בניהם של עבדים לשעבר ובניהם בעלי עבדים לשעבר אל שולחן האחוה....-

יוסאחד באלבאמה ילדים שחורים קטנים וילדות שחורות קטנות, יוכלו לשלב את ידיהם עם ילדים לבני ם קטנים וילדות לבנות קטנות כאחים ואחיות.

יש לי חלום היום. יש לי חלום שיום יבוא ו"כל-ג'יא, ינשא, וכל-

הר וגבעה, ישפלו; והיה העקב למישור, והרכסים לבקעה. ונגלה, כבוד ה'; וראו כל-

בְּשָׂר יִחַדּוּ, כִּי פִי ה'דִּבֶּר." (ישעיהו מ', י.פ.)

זוהי תקוותנו. זוהי האמונה שעמה אני חוזר לדרום. חדורים באמונה זו נוכל לחצוב מהר הייאוש אבן ש ל תקווה. חדורים באמונה זו נוכל להמיר את הצלילים הצורמיםבאומתנו לסימפוניה יפיפיה של אחווה. חדורים באמונה זו נוכל לעמול יחד, להתפלל יחד, להיאבק יחד, להיכלא יחד, להגן על החירות יחד, בי דיעה שיום יבוא ונהיהחופשיים.

זה יהיה היום בו יוכלו כל ילדי האלוהים לשיר עם משמעות חדשה:

"כי לך, ארצי, ארץ החירות המתוקה, לך אני שר. ארץ שבה מתו אבותיי, משוש גאוותם שלהמהגרים, מעל כל הר, תנו לחופש להדהד!" ואם אמריקה נועדה להיות אומה גדולה, זה חייב להתממש.

מרתין לותר קינג עצם את העיניים (ולא היה פשוט בכלל...) וראה בחזונו ציור. אוטופי, רחוק מאוד. במונחים של אותה תקופה זה היה נראה הזוי ולגמרי לא אפשרי!!! אבל זה כוחו של חזון! (ואינו עוסקים כאן ביעדים הנגזרים מהחזון לפעולה וליישום). הוא זכה לראות את החזון מתממש. פעמים שהאדם חוזה הכי רחוק

שאפשר, ובדורות אחריו יש מי שיזכה לחיות את החלום שאותו הוא ראה. (כך אבותינו ואבות אבותינו, במשך אלפיים שנות גלות, כשהם מתפללים שלוש פעמים ביום "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" ופעמיים בשנה רוקדים ושרים, בביטחון גמור: "לשנה הבאה בירושלים הבנויה"...) רק מי שחולם משיג, והיכן שחלמו של אדם- שם הוא.

פרופ' הרטמן הלך עם החלום של "לשנה הבאה בירושלים הבנויה" לצעד נוסף אולי עמוק יותר, "אני ואתה נשנה את העולם", אנחנו יכולים להפוך את העולם.

האמירה 'לשנה הבאה בירושלים היא הצהרה בדבר אמונתנו בעתיד, ביכולתו של המחר להיות שונה מן האתמול. החיים אינם רק ההווה- העתיד הוא אמיתי! סיפור יציאת מצרים מחדיר בנו את האמונה במחר חדש. החיים אינם מתמצים במחזוריות אינסופית שאינה ניתנת לשינוי. אם יציאת מצרים היא אפשרית, הרי שהכול אפשרי. הסיפור היהודי מתחיל במהפכה, ומכאן והלאה ההיסטוריה היא ספר פתוח. זהו הרעיון של משיחיות: האמונה שהכול עוד יכול להתהפך מן הקצה אל הקצה ושבסוף יהיה טוב.

לכן הפסח הוא לילה לחלומות נועזים; חזונות על מה שבן אנוש יכול להיות, על מה שהחברה יכולה להיות, על מה שאנשים יכולים להיות, על כך שההיסטוריה יכולה להתהפך. זוהי המשמעות של אמירת 'לשנה הבאה בירושלים'.

דוד בן גוריון, היה ללא ספק, מנהיג בעל חזון, שראה למרחוק. הוא "עצם את עיניו" ולצד טיפול והנהגה ביישוב היהודי בארץ ישראל, הוא ידע לחלום ולהעמיד חזון מצויר עם קווים די מדויקים, רחוק - כשההיסטוריה היהודית, התנ"ך התפקיד של עם ישראל לאורך הדורות - משמש כמקור השראה. כחצי שנה לפני הקמת המדינה, הוא הבין את גודל האחריות המוטלת עליו ועל היישוב היהודי בארץ, כשהוא מקפל ומביא לרגע המסוים הזה, את נצח ישראל. וכך הוא אמר (תל אביב, ינואר 1948): "יש הרגשה ברורה שבחודשים הקרובים העומדים לפנינו - מקופלת כל ההיסטוריה היהודית, זו הנמשכת כבר למעלה משלושת אלפים שנה, ובה תהיה תלויה ההיסטוריה היהודית שתבוא, אולי במשך מאות או גם אלפי שנים..."

זו הבנה עמוקה של גודל הרגע וההזמנות הקיימת, לקיחת אחריות מתוך מחויבות לנצח ישראל!! (לימוד גדול לכולנו. לראות, כל אחד במקומו ובתפקידו, שליחות עצומה בדור של גאולה)

דוד בן גוריון ראה רחוק.

עם הקמת צה"ל, כשמדינת ישראל נמצאת בקרבות של מלחמת העצמאות, אמר דוד בן גוריון, מה תפקידו של צה"ל! הוא "עף" מעבר לרגע, מעל המציאות המורכבת שבה הוא מצוי, ומצייר מול עיניו מה תפקידו של צה"ל, מעבר להגנה על תושבי וישובי מדינת ישראל: " בשנת השירות הראשונה יקנה הצבא לכל טירון שאינו יודע עברית ולא קבל חינוך יהודי וכללי- מינימום של ידיעת לשון, היסטוריה עברית, גיאוגרפיה ארצישראלית, מעמדו של העם היהודי בגולה, תולדות ההתיישבות והקמת המדינה, ויטע בלבו אהבת ישראל ונאמנות למדינה וייעודיה: קיבוץ גלויות, יישוב הארץ ובניינה, עזרה הדדית ואחוזה אנושית, וערכי החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל..."

פעמים שאנו פוגשים ילד חולם (לעתים גם מבוגר...) ואנחנו "מכבים" אותו... ציניים לגביו. "מה אתה חולם בהקיצ? "איך הגעת לשם?"... קורה שמישהו בצוות מורים מבקש להגיע רחוק והוא מציע הצעה "חלומית", והתגובה יכולה להיות: "ממש הזוי"... הרצון לחבר את הילדים למציאות, להיות ריאליים, לא לאבד את ה"כאן ועכשיו" סוגר את היכולת לחלום, לדמיין ולתת למחשבות הרחוקות להגיע לידי ביטוי. ילדים (כמו מנהיגים דגולים) לא משועבדים למציאות, והתחושה הפנימית שלהם היא- של "אני ואתה נשנה את העולם". חלומות לפעמים מתגשמים...

מה קורה לילד שחש את עצמו פורץ דרך ויש מי שעוצר אותו?

סיפור שכזה כמעט מנע מכולנו את לימוד הדף היומי...

הרב מאיר שפירא מלובלין, מייסד הדף היומי, נולד בעיר שאץ. כבר בילדותו הוא התבלט בגאונותו ונחשב לעילוי, לכן לא נמצא לו מלמד מתאים. אביו פנה אל רב העיר, הרב שולם מושקוביץ, האדמו"ר משאץ, וביקש ממנו עזרה למצוא מלמד למאיר, בנו. השיב לו הרב שהוא מלמד בעצמו את שני בניו הגדולים והוא מוכן לצרף אליהם את מאיר, למרות פערי הגילאים. הילד מאיר השתלב מהר בשיעורי הרב בגלל חריפותו, ויחד עם זה התרועע עם ילדיו הקטנים של הרב, שהיו בני גילו, והיה משתף אותם בחלומותיו. מאיר סיפר להם שיש לו חלום שיבוא יום שכל עם ישראל ילמד אותו דף גמרא, וכך תהיה שפה משותפת לכל היהודים בכל תפוצות ישראל. ילדי הרב הגיבו בזלזול לדברי מאיר: "חלומות שווא ידברו. מה שאף אחד לא הצליח עד היום, כיצד חושב אתה להצליח?!" וכך מידי פעם היה מאיר מתלהב מחדש מהחלום שלו, והילדים היו מבטלים אותו ומצננים את התלהבותו.

חלפו השנים, הרב מאיר שפירא הפך לתלמיד חכם גדול ולמנהיג רוחני, ורעיון הדף היומי כבש את עולם התורה. יום אחד, בתחנת רכבת, ניגש אליו רב אחד ואמר לו שהוא נשוי לבתו של האדמו"ר משאץ, והיא מברכת אותו על הצלחתו הגדולה בהפצת התורה. התעניין ר' מאיר היכן ניתן לפגוש אותה, כיוון שיש לו דבר למסור לה. הפגישה יצאה לפועל, ור' מאיר פנה אל בת האדמו"ר: "את זוכרת

שהיינו ילדים קטנים ודברתי אתך ועם אחיך על חלום 'הדף היומי', ואתם נהגתם לבטל את דברי ולצנן את התלהבותי. אינני מקפיד על כך כיוון שבאותה עת היינו בסך הכל רק ילדים קטנים. אבל בקשה אחת לי ממך: 'את מחנכת ומופקדת על חינוך ילדי ישראל, זכרי: לעולם אל תזלזלי בחלום של ילד!! אם הייתי בנוי ככל האדם שכאשר לועגים לו הוא נשבר, את יודעת מה עם ישראל היה מפסיד? את יכולה לתאר לעצמך את עם ישראל ללא הדף היומי? לכן בקשתי מכל הלב - אף פעם אל תלעגי לחלום של ילד. ילד יהודי יכול להגיע רחוק רחוק על פי חלומו...".

אנחנו מבקשים מכולנו, בשנת השמיטה תשע"ה, שנה שבה נעסוק, נלמד ונעמיק בחזון החמ"ד - לקרוא לכולנו לחלום - מתוך חזון החמ"ד - מורים (כל אחד לעצמו ולחדר מורים כקבוצת חינוך), תלמידים, למוסד החינוכי כמשפחה החולמת ומציבה לעצמה כיווני דרך שאליהם שואפים כולם, ולקהילת ההורים. השותפים הראשונים לשליחותנו החינוכית.

האם ניתן ללמד תלמיד לחלום? ואם כן- האם זה תפקידנו כמחנכים? כהורים?
מנדי רבינוביץ' בהיותו מנהל בית ספר "נעורים" - בית ספר פנימייתי לנוער בסיכון - ב"הד החינוך" סיפר:

כפר הנוער שבית הספר נמצא בתחומו מקבל את דייריו ואורחיו בתמונה של ים כחול, עצים ירוקים וגגות כתומים. בחמישים המטרים שבין החניה למשרד המנהל אני נפרד מן התמונה השלווה הזאת. הכניסה למשרד דומה לחדר מיון - מורים ותלמידים זקוקים לטיפול, עכשיו, בלא דיחוי. גם יניב המדריך מחכה: "אני לא מצליח להעיר אותך, שוכב כמו מת", הוא אומר לי. אני יודע שזה יוסף, נער אתיופי. הוא לא הגיע לבית הספר כבר ארבעה ימים. ישן רוב הזמן. אני נכנס לחדר. יניב מאחוריי. 4 אני נוגע בעדינות בראשו של יוסף: "יוסף, מה קורה?". זוג עיניים לבנות ועצובות נפקחות לעברי. אני לא יודע מה לומר וממילא אני חנוק. "תגיע למשרד שלי", אני אומר לבסוף. הוא מגיע, שותק. ניסיונותיי לתקשר כושלים בזה אחר זה. אני קובע פגישה למחר. אנחנו מתחילים להיפגש בקביעות. נקשר דיבור, נפרצים מחסומים. הוא מקריית ים, שמונה אחים, אמא לא מצליחה למצוא עבודה, אבא נעלם. יוסף לא אוהב לדבר על העבר ולא על ההווה. אני מתחיל לדבר אתו על העתיד. אין לו בשלב זה חלומות. הוא לא יודע לחלום. הוא עסוק בהישרדות. אנחנו מדברים כמעט כל יום, אם לא פנים אל פנים אז במייל, לאחר שלמד כיצד להשתמש בו. אחרי שנה אנחנו כמעט ידידים. הוא יוצא אתי לסיבובי הבוקר, מזרז את חבריו להגיע לכיתות. הוא נרשם לחוג ימאות וחותר בהתלהבות בקיאק. תמונתו בקיאק היא "שומר מסך" במחשב שלי. יהודי טוב מאוסטרליה נתן תרומה ואני שולח את יוסף לקורס נהיגה בדחפורים. בכיתה י"ב עיניו מלאות תכניות, מלאות חיים. לפני זמן מה פגשתי אותו ברכבת, מדיו מגוחצים, חייל מצטיין בחיל החימוש. יש לו כבר תכנית לאזרחות.

זה לעומת זה... הישרדות מול חלום. חינוך שכל עניינו "לעבור" את המבחן, את השנה, את הכיתה, ולהצליח במקרה הטוב, לשרוד את בית הספר ואת החיים... לעומת מי שמחונך לחלום, לצפות מעצמו, להאמין בכוחותיו, בחיים, ביכולת לשאוף, להיות בעל דמיון ואיש של חלומות.

"מדברים חזון החמ"ד."

אנחנו מבקשים לדבר עם חזון החמ"ד. לעסוק בבירור דרכנו, לחשוב מה חסר, מה יש לחזק, מה מודגש בביתי, ומה משלים זולתי. לאן חזון החמ"ד לוקח אותי, ומה נכון לאמץ מכאן ואילך. יש צורך והכרח מתקופה לתקופה, לגלות את העוז הפנימי את החזון שמחולל את המציאות.

מה קורה כשאדם אינו מציב חזון למול עיניו? מה קורה למוסד חינוכי שהוא ממשיך בכוח האינרציה לאורך שנים, ולא מוצא זמן לעצור, לשהות, לחלום, ולחדד את החזון המיוחד והנכון, הנובע מתוך חזון החמ"ד? כתב הרב זצ"ל (שמונה קבצים א'): "כשפוגמים את הרעיון, כשמתרחקים על ידי השיקוע בקטנות החיים הרגילים מרוממות המחשבות העליונות, שהן מחוללות את המעשים הגדולים... המעשים הולכים ונפגמים... וכשהמעשים נפגמים, הולך הרעיון ומתרחק עד שהוא נהפך למין מחשבה קלושה...". כשאדם, תלמיד, מורה וחדר מורים, אינם חולמים- "המעשים הולכים ונפגמים", אדם עלול לחיות בתלישות, בחוסר עניין ומוטיבציה למעשה שהוא עושה. כשאין רוח במפרשים האנייה אינה שטה... "באין חזון יפרע עם", כי ללא חזון המושך את האדם מעלה מעלה, אין ערך למעשה, וגם החזון שנראה תלוש וחסר סיכוי הולך ונעלם אף הוא...

אמנון שמוש כתב על החיבור ההכרחי בין החלום ומימוש:

והיה, כמובן, המורה לעברית. הוא נתן לנו לכתוב חיבור "מה אני רוצה להיות שאהיה גדול". אני ישבתי וחשבתי והתעצבנתי לא ידעתי מה לכתוב. אחר כך כתבתי וכתבתי כאילו אחז אותי בולמוס. אני רוצה להיות גם עם שורשים, גם עם כנפיים, כתבתי. למה חייב אדם לוותר על השורשים, אם לבו חפץ בכנפיים? (כתבתי שלושה סימני שאלה, אחר כך מחקתי שניים). השורשים מפסידים כל כך הרבה, כשהם תקועים באדמה ואינם יכולים לרחף ולראות את גופו האדיר של העץ שהם חלק ממנו ואת היער הגדול שהעץ כולו הוא חלק ממנו. והציפורים שעל העץ, שזכו ויש להן כנפיים, חסרות הן את האחיזה בקרקע... על כן, סיימתי, כשאהיה גדול אני רוצה להיות אדם עם שורשים וכנפיים.

שם אנחנו מבקשים להיות, לשם אנחנו מכוונים את פעמינו בשנה זו. לכנפיים, לרוח, לחלום, לחזון האישי והמוסדי, ובו זמנית בתנועה המבקשת לברר את המחוללות של החזון בחיינו.

דומה ששירו של יענקל'ה רוטבליט "רואים רחוק רואים שקוף" נוגע אף הוא בשאיפה לפרוש כנפיים ולעוף לצד היותו כעץ שתול על מים.

צר היה כל כך
הייתי אז מוכרח
לפרוש כנפיים ולעוף
אל מקום שבו
אולי כמו הר נבו
רואים רחוק רואים שקוף

בן אדם כעץ שתול על מים
שורש מבקש
בן אדם כסנה מול השמים
בו בוערת אש...

בוערת בנו אש גדולה, לא להסתפק בהיכן שאנו נמצאים, אנחנו מוכרחים לפרוש כנפיים ולעוף בשמים ממעל ולבקש את השורשים העמוקים שעליהם אנו מושתתים.

מנהיגי חינוך יקרים מאד.

הרב זצ"ל כתב "החלומות הגדולים יסוד העולם הם. המדרגות שונות הן. חולמים הם הנביאים, בחלום אדבר בו. חולמים הם המשוררים בהקיץ, חולמים בעלי המחשבה הגדולים לתיקון העולם. חולמים אנו כולנו בשוב ד' את שיבת ציון"

נשתדל כולנו לעסוק בכך בשנה זו, שנת השמיטה ולזכות להיות בין החולמים המשוררים בהקיץ ומתקני העולם. לחלום בימי שיבת ציון בשני המובנים... להודות על הזכות לחיות בתוך החלום, ולא להפסיק לחלום...

הרב סולוביצ'יק כתב (ימי זיכרון): " כאשר אדם מתחיל לחזות דברים מרחוק- הרי הוא נעשה חוזה וצריך שיהא אף מסוגל לממש את החזון. לחלום סתם ולקום בבוקר ולעסוק בפתרון החלום ולומר תוך סיפוק "חלום טוב חלמתי"- אין לכך משמעות. דרכו של אברהם אבינו הייתה לצעוד קדימה אל המקום שראה מרחוק. אבל האדם לבדו, בלי סיוע, אינו מסוגל להגשים שום דבר חזון. צריך שיהיו לו חברים לדעה, שיצעדו יחד עמו, יילחמו ויתגברו יחד על המכשולים. צריך שיתקיים בהם "זילכו שניהם יחדיו". אברהם לבדו לא היה יכול להגשים את חזונו בדבר העם הנצחי. הוא היה זקוק לעזרתו של יצחק- ה"יחדיו" הוא הכרחי. זהו למעשה תנאי קודם להצלחתה של שליחות כל שהיא. "

אנו זקוקים ל"יחד" של כל משפחת החמ"ד (בית חינוך כמשפחה) כדי להיות שותפים לחלום מתוך החזון, ולהשתדל יחד להתפלל ולעשות כך שחזון החמ"ד יחולל מציאות.

" לא נבהל כלל מהמפחידים אותנו מתעופת המחשבה, מהאומרים שהננו מתמרים לעלות מרומי שחקים באין סולם. לא כן, יש לנו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (הרב, שמונה קבצים)

לא ניבהל, נחלום רחוק ככל שניתן, נחשוב על תפקידנו החינוכי לאומה כולה בשליחות שרשרת הדורות, על המחויבות להעצים את "יחד שבטי ישראל", על הרצון להאביב שם שמים ולקדש שם שמים. נתפלל לתקן עולם במלכות שדי, והבא להיטהר מסייעין בידו

מוקירכם מאד

אברהם